राज्य सेवा (पूर्व) परीक्षा - 2020 दि. 21 मार्च, 2021
पेपर क्रमांक - 1

A → संच क्रमांक

2020

Y13

प्रश्नपुस्तिका क्रमांक
BOOKLET NO.

प्रश्नपुस्तिका
पेपर I

वेळ : 2 (दोन) तास

एकूण प्रश्न : 100
एकूण गुण : 200

सूचना

(1) सदर प्रश्नपुस्तिकेत 100 अनिवार्य प्रश्न आहेत. उमेदवारांनी प्रश्नांची उत्तरे लिहिण्यास सुरुवात करण्यापूर्वी या प्रश्नपुस्तिकेत सर्व प्रश्न आहेत किंवा नाहीत याची खात्री करून घ्यावी. तसेच अन्य काही दोष आढळल्यास ही प्रश्नपुस्तिका समवेक्षकांकडून लगेच बदलून घ्यावी.

(2) आपला परीक्षा-क्रमांक ह्या चौकोनांत **न विसरता बॉलपेनने** लिहावा.

परीक्षा-क्रमांक | | | | | | | | |
↑ केंद्राची संकेताक्षरे ↑ शेवटचा अंक

(3) वर छापलेला प्रश्नपुस्तिका क्रमांक तुमच्या उत्तरपत्रिकेवर विशिष्ट जागी उत्तरपत्रिकेवरील सूचनेप्रमाणे **न विसरता नमूद करावा.**

(4) (अ) या प्रश्नपुस्तिकेतील प्रत्येक प्रश्नाला 4 पर्यायी उत्तरे सुचविली असून त्यांना 1, 2, 3 आणि 4 असे क्रमांक दिलेले आहेत. त्या चार उत्तरांपैकी सर्वात योग्य उत्तराचा क्रमांक उत्तरपत्रिकेवरील सूचनेप्रमाणे तुमच्या उत्तरपत्रिकेवर नमूद करावा. अशा प्रकारे उत्तरपत्रिकेवर उत्तरक्रमांक नमूद करताना तो संबंधित प्रश्नक्रमांकासमोर छायांकित करून दर्शविला जाईल याची काळजी घ्यावी. **ह्याकरिता फक्त काळ्या शाईचे बॉलपेन वापरावे, पेन्सिल वा शाईचे पेन वापरू नये.**

(ब) **आयोगाने ज्या विषयासाठी मराठी बरोबर इंग्रजी माध्यम विहित केलेले आहे. त्या विषयाचा प्रत्येक प्रश्न मराठी बरोबर इंग्रजी भाषेत देखील छापण्यात आला आहे. त्यामधील इंग्रजीतील किंवा मराठीतील प्रश्नामध्ये मुद्रणदोषांमुळे अथवा अन्य कारणांमुळे विसंगती निर्माण झाल्याची शंका आल्यास, उमेदवाराने संबंधित प्रश्न पर्यायी भाषेतील प्रश्नाशी ताडून पहावा.**

(5) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत. यास्तव सर्व प्रश्नांची उत्तरे द्यावीत. घाईमुळे चुका होणार नाहीत याची दक्षता घेऊनच शक्य तितक्या वेगाने प्रश्न सोडवावेत. क्रमाने प्रश्न सोडविणे श्रेयस्कर आहे पण **एखादा प्रश्न कठीण वाटल्यास त्यावर वेळ न घालविता पुढील प्रश्नाकडे वळावे.** अशा प्रकारे शेवटच्या प्रश्नापर्यंत पोहोचल्यानंतर वेळ शिल्लक राहिल्यास कठीण म्हणून वगळलेल्या प्रश्नांकडे परतणे सोईस्कर ठरेल.

(6) उत्तरपत्रिकेत एकदा नमूद केलेले उत्तर खोडता येणार नाही. नमूद केलेले उत्तर खोडून नव्याने उत्तर दिल्यास ते तपासले जाणार नाही.

(7) **प्रस्तुत परीक्षेच्या उत्तरपत्रिकांचे मूल्यांकन करताना उमेदवाराच्या उत्तरपत्रिकेतील योग्य उत्तरांनाच गुण दिले जातील. तसेच "उमेदवाराने वस्तुनिष्ठ बहुपर्यायी स्वरूपाच्या प्रश्नांची दिलेल्या चार उत्तरांपैकी सर्वात योग्य उत्तरेच उत्तरपत्रिकेत नमूद करावीत. अन्यथा त्यांच्या उत्तरपत्रिकेत सोडविलेल्या प्रत्येक चुकीच्या उत्तरासाठी एक तृतीयांश गुण वजा करण्यात येतील".**

ताकीद

ह्या प्रश्नपत्रिकेसाठी आयोगाने विहित केलेली वेळ संपेपर्यंत ही प्रश्नपुस्तिका आयोगाची मालमत्ता असून ती परीक्षाकक्षात उमेदवाराला परीक्षेसाठी वापरण्यास देण्यात येत आहे. ही वेळ संपेपर्यंत सदर प्रश्नपुस्तिकेची प्रत/प्रती, किंवा सदर प्रश्नपुस्तिकेतील काही आशय कोणत्याही स्वरूपात प्रत्यक्ष वा अप्रत्यक्षपणे कोणत्याही व्यक्तीस पुरविणे, तसेच प्रसिद्ध करणे हा गुन्हा असून अशी कृती करणाऱ्या व्यक्तीवर शासनाने जारी केलेल्या "परीक्षांमध्ये होणाऱ्या गैरप्रकारांना प्रतिबंध करण्याबाबतचा अधिनियम-82" यातील तरतुदीनुसार तसेच प्रचलित कायद्याच्या तरतुदीनुसार कारवाई करण्यात येईल व दोषी व्यक्ती कमाल एक वर्षाच्या कारावासाच्या आणि/किंवा रुपये एक हजार रकमेच्या दंडाच्या शिक्षेस पात्र होईल.

तसेच ह्या प्रश्नपत्रिकेसाठी विहित केलेली वेळ संपण्याआधी ही प्रश्नपुस्तिका अनधिकृतपणे बाळगणे हा सुद्धा गुन्हा असून तसे करणारी व्यक्ती आयोगाच्या कर्मचारीवृंदापैकी, तसेच परीक्षेच्या पर्यवेक्षकीयवृंदापैकी असली तरीही अशा व्यक्तीविरूद्ध उक्त अधिनियमानुसार कारवाई करण्यात येईल व दोषी व्यक्ती शिक्षेस पात्र होईल.

पुढील सूचना प्रश्नपुस्तिकेच्या अंतिम पृष्ठावर पहा

पर्यवेक्षकांच्या सूचनेविना हे सील उघडू नये

कच्च्या कामासाठी जागा/SPACE FOR ROUGH WORK

1. जोड्या जुळवा :

(a)	पेशवे	(i)	इंग्रजी पुस्तकांचे वाचनालय तयार केले आणि विज्ञानातील प्रयोगांसाठी प्रयोगशाळा बांधली.
(b)	महाराज सवाई जयसिंग	(ii)	यांच्या दरबारात युरोपीयन डॉक्टर आणि विद्वान होते.
(c)	रघुनाथ नवलकर	(iii)	पोर्तुगीज राजाला पोर्तुगीज खगोल शास्त्रज्ञ पाठविण्यास सांगितले.
(d)	तंजावरचे राजे सर्फोजी	(iv)	इंग्रजी शिकले आणि त्या भाषेत उत्तम लिहीत.

पर्यायी उत्तरे :

	(a)	(b)	(c)	(d)		(a)	(b)	(c)	(d)
(1)	(i)	(ii)	(iii)	(iv)	(2)	(ii)	(iii)	(i)	(iv)
(3)	(iv)	(ii)	(i)	(iii)	(4)	(iii)	(i)	(iv)	(ii)

Match the following :

(a)	The Peshwas	(i)	Built Library of English books and Laboratory for scientific experiments.
(b)	Maharaja Sawai Jaysingh	(ii)	Had European doctors and scholars in the court.
(c)	Raghunath Navalkar	(iii)	Asked the Portuguese king to send Portuguese astronomers.
(d)	Raja Sarfoji of Tanjore	(iv)	Learnt English and wrote well in the language.

Answer Options :

	(a)	(b)	(c)	(d)		(a)	(b)	(c)	(d)
(1)	(i)	(ii)	(iii)	(iv)	(2)	(ii)	(iii)	(i)	(iv)
(3)	(iv)	(ii)	(i)	(iii)	(4)	(iii)	(i)	(iv)	(ii)

---

2. खालीलपैकी कोणते सुलतान सय्यद घराण्यातील होते ?

(a) खिज्रखान (b) मुबारकशहा

(c) मोहमदशहा (d) अल्लाउद्दीन अलमशहा

पर्यायी उत्तरे :

(1) (a), (b) आणि (c) फक्त (2) (b) आणि (c) फक्त

(3) (b), (c) आणि (d) फक्त (4) (a), (b), (c) आणि (d)

Who from the following Sultans were from the Sayyad dynasty ?

(a) Khijrakhan (b) Mubarakshah

(c) Muhamadshah (d) Allauddin Alamshah

Answer Options :

(1) (a), (b) and (c) only (2) (b) and (c) only

(3) (b), (c) and (d) only (4) (a), (b), (c) and (d)

कच्च्या कामासाठी जागा/**SPACE FOR ROUGH WORK**

3. जोड्या जुळवा :

(a)	मयुरभंज	(i)	मध्यवर्ती राज्यकारभार
(b)	कोल्हापूर	(ii)	मुंबई प्रांतात विलीन
(c)	रामपूर	(iii)	ओरिसात विलीन
(d)	भोपाळ	(iv)	उत्तर प्रदेशात विलीन

पर्यायी उत्तरे :

	(a)	(b)	(c)	(d)		(a)	(b)	(c)	(d)
(1)	(iii)	(ii)	(iv)	(i)	(2)	(i)	(ii)	(iii)	(iv)
(3)	(iv)	(iii)	(ii)	(i)	(4)	(iii)	(i)	(iv)	(ii)

Match the following :

(a)	Mayurbhanj	(i)	Central Administration
(b)	Kolhapur	(ii)	Merged into Bombay Province
(c)	Rampur	(iii)	Merged into Orissa
(d)	Bhopal	(iv)	Merged into Uttar Pradesh

Answer Options :

	(a)	(b)	(c)	(d)		(a)	(b)	(c)	(d)
(1)	(iii)	(ii)	(iv)	(i)	(2)	(i)	(ii)	(iii)	(iv)
(3)	(iv)	(iii)	(ii)	(i)	(4)	(iii)	(i)	(iv)	(ii)

4. **चुकीची** जोडी ओळखा.

(1) दास्ता - बकरोका टापू

(2) सियाराम दल - बिहार

(3) परशुराम दल - ओरिसा

(4) हिंदूस्तान सोशॅलीस्ट रिपब्लीकन आर्मी - उत्तर प्रदेश

Which of the pair from the following is **wrong** ?

(1) Dastas - Bankroka Tapu

(2) Siaram Dal - Bihar

(3) Parshuram Dal - Orissa

(4) Hindustan Socialist Republican Army - Uttar Pradesh

कच्च्या कामासाठी जागा/SPACE FOR ROUGH WORK

5. पुढीलपैकी कोणत्या स्त्रियांनी स्त्री वर्गाला स्वातंत्र्यासाठीचा अहिंसक लढा लढण्यास उद्युक्त केले होते ?

(a) कमलादेवी (b) हंसा मेहता (c) रतनबेन मेहता

(d) रामीबाई कामदार (e) लक्ष्मीबाई गर्दे

पर्यायी उत्तरे :

(1) (a), (c) आणि (e) फक्त (2) (b), (c), (d) आणि (e) फक्त

(3) (a), (b), (c) आणि (d) फक्त (4) (a), (b), (c), (d) आणि (e)

Who from the following women inspired the womanhood to fight the non-violent war of independence ?

(a) Kamladevi (b) Hansa Mehta (c) Ratanben Mehta

(d) Ramibai Kamdar (e) Laxmibai Garde

Answer Options :

(1) (a), (c) and (e) only (2) (b), (c), (d) and (e) only

(3) (a), (b), (c) and (d) only (4) (a), (b), (c), (d) and (e)

---

6. पुढे दिलेल्या हैद्राबाद स्टेट काँग्रेसचे नेते आणि त्यांची कामे व कामाची ठिकाणे यांच्या जोड्या जुळवा.

(a) गोविंदभाई श्रॉफ (i) ॲक्शन कमिटीचे प्रमुख

(b) एम्. रामचंद्र राव (ii) हैद्राबाद-सिकंदराबाद क्षेत्र

(c) डॉ. मेळकोटे (iii) मराठवाड्यातील लढ्याचे प्रमुख

(d) दिगंबरराव बिंदू (iv) आंध्र

पर्यायी उत्तरे :

	(a)	(b)	(c)	(d)		(a)	(b)	(c)	(d)
(1)	(i)	(ii)	(iii)	(iv)	(2)	(iv)	(i)	(ii)	(iii)
(3)	(iii)	(iv)	(i)	(ii)	(4)	(iii)	(iv)	(ii)	(i)

Match the following leaders of the Hyderabad State Congress with their work and places of work.

(a) Govindbhai Shroff (i) Head of Action Committee

(b) M. Ramchandra Rao (ii) Hyderabad-Secunderabad Area

(c) Dr. Melkote (iii) In-charge of struggle in Marathwada

(d) Digambarrao Bindu (iv) Andhra

Answer Options :

	(a)	(b)	(c)	(d)		(a)	(b)	(c)	(d)
(1)	(i)	(ii)	(iii)	(iv)	(2)	(iv)	(i)	(ii)	(iii)
(3)	(iii)	(iv)	(i)	(ii)	(4)	(iii)	(iv)	(ii)	(i)

कच्च्या कामासाठी जागा/SPACE FOR ROUGH WORK

7. पुढील वाक्यात पुढीलपैकी कोणाचे वर्णन केले आहे ?
   (a) ते सातारा जिल्ह्यातील काले गावचे होते.
   (b) त्यांचे शिक्षण चौथी पर्यन्त झाले होते.
   (c) महाराष्ट्रातील जनतेवर त्यांच्या 'जलशां' चा खूप परिणाम झाला होता.
   (d) ते बहुजन समाजाला त्यांच्या दयनीय अवस्थेची, त्यांच्यातील शिक्षणाच्या अभावाची जाणीव करून देत.

   पर्यायी उत्तरे :
   (1) केशवराव विचारे (2) रामचंद्र घाडगे
   (3) भाऊराव पाटील (4) कृष्णराव भालेकर

   Who from the following is described in the following sentences ?
   (a) He was from the Kale village in Satara district.
   (b) He had studied upto fourth standard.
   (c) His 'Jalsa' had tremendous impact on the people of Maharashtra.
   (d) He used to make the 'Bahujan Samaj' aware of their pitiable condition and lack of education in them.

   Answer Options :
   (1) Keshavrao Vichare (2) Ramchandra Ghadge
   (3) Bhaurao Patil (4) Krishnarao Bhalekar

---

8. जोड्या जुळवा :
   (a) परिक्षीत (i) अथर्ववेदातील प्रशस्ती काव्याचा नायक
   (b) जनमेजय (ii) पृथ्वी प्रदक्षिणेचे श्रेय दिले जाते
   (c) प्रवहण-जैवाली (iii) प्रसिद्ध तत्त्वज्ञ
   (d) जनक (iv) याज्ञवल्क्यांचे संरक्षक

   पर्यायी उत्तरे :

	(a)	(b)	(c)	(d)
(1)	(iv)	(iii)	(ii)	(i)
(2)	(iii)	(iv)	(i)	(ii)
(3)	(i)	(ii)	(iii)	(iv)
(4)	(ii)	(i)	(iv)	(iii)

   Match the following :
   (a) Parikshit (i) is the hero of a famous song of praise found in Atharvaveda
   (b) Janamejaya (ii) is credited with having gone round the earth
   (c) Pravahana-Jaivali (iii) Famous Philosopher
   (d) Janaka (iv) The patron of Yagnavalkya

   Answer Options :

	(a)	(b)	(c)	(d)
(1)	(iv)	(iii)	(ii)	(i)
(2)	(iii)	(iv)	(i)	(ii)
(3)	(i)	(ii)	(iii)	(iv)
(4)	(ii)	(i)	(iv)	(iii)

कच्च्या कामासाठी जागा/SPACE FOR ROUGH WORK

9. 23 मे, 1945 रोजी उंबरगाव तालूक्यातील झरी येथील आदिवासींच्या परिषदेत भाषण करून वेठबिगारी संपवा असे कोणी सांगितले ?

(1) कमा रणदिवे (2) गोदावरी परुळेकर

(3) शामराव परुळेकर (4) देवजी तांडेल

Who gave a speech at the conference of aboriginals at Zari in Umbargaon Taluka on 23rd May, 1945 and asked them to end the practice of Forced Labour ?

(1) Kama Randive (2) Godavari Parulekar

(3) Shamrao Parulekar (4) Devji Tandel

---

10. 1889 मध्ये मुंबई येथे न्हाव्यांची सभा बोलावून त्यांना स्त्रियांच्या केशवपनापासून कोणी परावृत्त केले होते ?

(1) न्यायमूर्ती रानडे (2) महर्षी धोंडो केशव कर्वे

(3) महात्मा ज्योतिबा फुले (4) महर्षी विठ्ठल रामजी शिंदे

In 1889, who called a meeting of barbers in Bombay and discouraged them from tonsuring women ?

(1) Justice Ranade (2) Maharshi Dhondo Keshav Karve

(3) Mahatma Jyotiba Phule (4) Maharshi Vitthal Ramji Shinde

---

11. पुढील राज्य काय होती ?

(a) माळवा (b) अर्जूनयान (c) योधेय

(d) मद्रक (e) अभिर (f) प्ररर्जून

(g) सनकानीक (h) काक (i) खरपारीक

पर्यायी उत्तरे :

(1) आर्यवर्तातील राज्ये

(2) समुद्र गुप्ताला शरण गेलेली टोळींची राज्ये

(3) दख्खनची राज्ये

(4) नाग राजांचे प्रदेश

What were the following States ?

(a) The Malavas (b) Arjunayanas (c) Yaudheyas

(d) Madrakas (e) Abhiras (f) Prarjunas

(g) Sanakanikas (h) Kakas (i) Kharaparikas

Answer Options :

(1) The States of Aryavarta

(2) The tribal States which surrendered to Samudra Gupta

(3) The States of Deccan

(4) The territories of Naga rulers

---

12. जोड्या जुळवा :

(a)	मुकुंद दास	(i)	स्वदेशी स्टीम नॅव्हीगेशन कंपनी
(b)	बा.गं. टिळक	(ii)	परदेशातील साखरेच्या वापरा विरोधात स्वदेशी चळवळ
(c)	लाला लजपत राय	(iii)	मुंबईच्या गिरणी मालकांनी माफक दरात धोतरे पुरवावीत अशी विनंती
(d)	चिदंबरम् पिल्लई	(iv)	देशभक्तीपर गीते लिहीली

पर्यायी उत्तरे :

	(a)	**(b)**	**(c)**	**(d)**
(1)	(iv)	(ii)	(iii)	(i)
(2)	(iv)	(iii)	(ii)	(i)
(3)	(i)	(ii)	(iii)	(iv)
(4)	(ii)	(i)	(iv)	(iii)

Match the following :

(a)	Mukunda Das	(i)	Swadeshi Steam Navigation Company
(b)	B.G. Tilak	(ii)	Swadeshi movement against the use of foreign sugar
(c)	Lala Lajpat Rai	(iii)	Requested the Bombay Mill owners to supply dhotis at moderate rates
(d)	Chidambaram Pillai	(iv)	Composed patriotic songs

Answer Options :

	(a)	**(b)**	**(c)**	**(d)**
(1)	(iv)	(ii)	(iii)	(i)
(2)	(iv)	(iii)	(ii)	(i)
(3)	(i)	(ii)	(iii)	(iv)
(4)	(ii)	(i)	(iv)	(iii)

13. पुढीलपैकी कोणत्या व्यक्ती शहाजहानच्या दरबारी चित्रकार होत्या ?

(a) मीर, हाशाम
(b) चित्रमणी, अनुपचित्र
(c) मुहम्मद हसन
(d) फकीर उल्ला

पर्यायी उत्तरे :

(1) (a) आणि (b) फक्त
(2) (b) आणि (c) फक्त
(3) (c) आणि (d) फक्त
(4) (a), (b) आणि (d) फक्त

Who from the following persons were the court painters of Shahajahan ?

(a) Mir, Hasham
(b) Chitramani, Anupchitra
(c) Muhammad Hassan
(d) Fakir Ulla

Answer Options :

(1) (a) and (b) only
(2) (b) and (c) only
(3) (c) and (d) only
(4) (a), (b) and (d) only

कच्च्या कामासाठी जागा/SPACE FOR ROUGH WORK

14. पुढील गोष्टींची कालक्रमानुसार मांडणी करा.

(a) पाकिस्तानचा ठराव

(b) राजाजींची योजना काँग्रेसनी फेटाळली

(c) राजाजींचे सूत्र

(d) सिमला परिषद

पर्यायी उत्तरे :

(1) (a), (d), (b), (c) (2) (a), (b), (c), (d)

(3) (b), (a), (d), (c) (4) (c), (b), (a), (d)

Arrange the following things in chronological order.

(a) The Pakistan Resolution

(b) Rejection of Rajaji's proposal by the Congress

(c) The Rajaji Formula

(d) Simla Conference

Answer Options :

(1) (a), (d), (b), (c) (2) (a), (b), (c), (d)

(3) (b), (a), (d), (c) (4) (c), (b), (a), (d)

---

15. इ.स. 75 मध्ये _________ यांनी भारतातील निर्यातीचा संदर्भ असलेला 'नॅचरल हिस्ट्री' हा ग्रंथ लिहीला.

(1) प्लिनी (2) हेरॉडॉटस (3) मेगॅस्थेनीस (4) पेरिप्लस

_________ wrote 'Natural History' in 75 A.D. in which there are references to exports from India.

(1) Pliny (2) Herodotus (3) Megasthenes (4) Periplus

---

16. जोड्या लावा :

	स्तंभ - I (शहर)		स्तंभ - II (नदीच्या काठावर)
(a)	पॅरिस	(i)	ऱ्हाईन
(b)	जिनेव्हा	(ii)	ऱ्होन
(c)	बॉन	(iii)	निपर
(d)	किव्ह	(iv)	सिन (Seine)

पर्यायी उत्तरे :

	(a)	(b)	(c)	(d)
(1)	(iv)	(ii)	(i)	(iii)
(2)	(iv)	(ii)	(iii)	(i)
(3)	(ii)	(iv)	(i)	(iii)
(4)	(iii)	(iv)	(i)	(ii)

Match the following :

	Column - I (Cities)		Column - II (On River Bank)
(a)	Paris	(i)	Rhine
(b)	Geneva	(ii)	Rhone
(c)	Bon	(iii)	Dneper
(d)	Kiev	(iv)	Seine

Answer Options :

	(a)	(b)	(c)	(d)
(1)	(iv)	(ii)	(i)	(iii)
(2)	(iv)	(ii)	(iii)	(i)
(3)	(ii)	(iv)	(i)	(iii)
(4)	(iii)	(iv)	(i)	(ii)

17. पुढील विधाने विचारात घ्या :

(a) कडप्पा खडक श्रेणी ही पेनगंगा आणि गोदावरी नदी खोऱ्यात आढळते.

(b) धारवाड खडक श्रेणीमधे लोहखनिज, मँगनिज सापडते.

(c) गोंडवना खडक श्रेणीमधे दगडी कोळसा मुबलक प्रमाणात आढळतो.

पर्यायी उत्तरे :

(1) फक्त विधान (a) बरोबर आहे

(2) फक्त विधान (b) बरोबर आहे

(3) विधान (b) आणि (c) बरोबर आहेत

(4) विधान (a), (b) आणि (c) बरोबर आहेत

Consider the following statements :

(a) The Cuddapha rock system is found in Penganga and Godavari river basins.

(b) Iron ore and Manganese is found in Dharwar rock system.

(c) Coal is found in Gondawana rock system on ample scale.

Answer Options :

(1) Only statement (a) is correct

(2) Only statement (b) is correct

(3) Statements (b) and (c) are correct

(4) Statements (a), (b) and (c) are correct

कच्च्या कामासाठी जागा/SPACE FOR ROUGH WORK

18. जोड्या लावा :

	(नदी)		**(सविस्तर माहिती)**
(a)	सिंधू	(i)	छत्तीसगड मधील निमशुष्क उंच प्रदेशात उगम पावते.
(b)	तापी	(ii)	तिबेट मधील मानसरोवराजवळून उगम पावते.
(c)	नर्मदा	(iii)	बेतुल जिल्ह्यातील सातपुडा पर्वत रांगेतून उगम पावते.
(d)	कावेरी	(iv)	मध्य प्रदेशातील अमरकंटक टेकड्यांमध्ये उगम पावते.
		(v)	पश्चिम घाटातील ब्रम्हगिरी पर्वत रांगेतून उगम पावते.

पर्यायी उत्तरे :

	(a)	**(b)**	**(c)**	**(d)**		**(a)**	**(b)**	**(c)**	**(d)**
(1)	(iv)	(i)	(ii)	(v)	(2)	(iii)	(ii)	(iv)	(v)
(3)	(ii)	(iv)	(v)	(i)	(4)	(ii)	(iii)	(iv)	(v)

Match the following :

	(River)		**(Details)**
(a)	The Indus	(i)	Rises from semi-arid highlands of Chhattisgarh.
(b)	The Tapi	(ii)	Rises in Tibet, near lake Mansarowar.
(c)	The Narmada	(iii)	Rises in the Satpura ranges, in the Betul district.
(d)	The Kaveri	(iv)	Rises in the Amarkantak hills in Madhya Pradesh.
		(v)	Rises in the Brahmagiri range of the Western Ghats.

Answer Options :

	(a)	**(b)**	**(c)**	**(d)**		**(a)**	**(b)**	**(c)**	**(d)**
(1)	(iv)	(i)	(ii)	(v)	(2)	(iii)	(ii)	(iv)	(v)
(3)	(ii)	(iv)	(v)	(i)	(4)	(ii)	(iii)	(iv)	(v)

19. खालील कोणत्या जिल्ह्यांची लोकसंख्या घनता आणि लिंग गुणोत्तर जनगणना 2011 प्रमाणे **बरोबर** आहे ?

	जिल्हा	**घनता**	**लिंग गुणोत्तर**
(a)	ठाणे	886	986
(b)	नाशिक	393	934
(c)	नांदेड	319	943
(d)	औरंगाबाद	366	920

पर्यायी उत्तरे :

(1) (a), (b), (d) (2) (a), (c), (d) (3) (b), (c) (4) (b), (c), (d)

Which of the following districts have their **correct** density of population and sex ratio as per census 2011 ?

	District	**Density**	**Sex ratio**
(a)	Thane	886	986
(b)	Nashik	393	934
(c)	Nanded	319	943
(d)	Aurangabad	366	920

Answer Options :

(1) (a), (b), (d) (2) (a), (c), (d) (3) (b), (c) (4) (b), (c), (d)

20. खालील शास्त्रज्ञांनी दिलेल्या 'इष्टतम लोकसंख्येच्या' व्याख्येशी संदर्भित शास्त्रज्ञांच्या जोड्या लावा.

(a)	बॉलडींग	(i)	जास्तीत जास्त आर्थिक परतावा
(b)	डॅल्टन	(ii)	राहणीमानाचा दर्जा उंचावणे
(c)	पीटरसन	(iii)	जास्तीत जास्त समाज कल्याण
(d)	कार सॉन्डर्स	(iv)	प्रति डोई जास्तीत जास्त उत्पन्न

पर्यायी उत्तरे :

	(a)	**(b)**	**(c)**	**(d)**		**(a)**	**(b)**	**(c)**	**(d)**
(1)	(iv)	(iii)	(ii)	(i)	(2)	(ii)	(iv)	(i)	(iii)
(3)	(ii)	(iii)	(iv)	(i)	(4)	(iii)	(i)	(iv)	(ii)

Match the important words in the definition of 'optimum population' with the scholars who gave them.

(a)	Boulding	(i)	maximum economic growth
(b)	Dalton	(ii)	maximise standards of living
(c)	Peterson	(iii)	maximum social welfare
(d)	Car Saunders	(iv)	maximise income per head

Answer Options :

	(a)	**(b)**	**(c)**	**(d)**		**(a)**	**(b)**	**(c)**	**(d)**
(1)	(iv)	(iii)	(ii)	(i)	(2)	(ii)	(iv)	(i)	(iii)
(3)	(ii)	(iii)	(iv)	(i)	(4)	(iii)	(i)	(iv)	(ii)

---

21. महाराष्ट्रातील मृदेच्या संदर्भातील विधाने पहा.

(a) रेगुर मृदेत ॲल्युमिनियम व लोहाचे प्रमाण भरपूर असते.

(b) जांभी मृदा आर्द्र हवामान विभागात आढळते.

(c) तांबडी मृदा भंडारा जिल्ह्यात सापडते.

(d) तांबड्या मृदेत सेंद्रिय द्रव्यांचे प्रमाण कमी असते.

पर्यायी उत्तरे :

(1) फक्त विधान (a) बरोबर आहे.

(2) विधान (a), (b) आणि (c) बरोबर आहेत.

(3) विधान (a), (c), (d) बरोबर नाहीत.

(4) विधान (a), (b), (c) आणि (d) बरोबर आहेत.

Observe the statements regarding soils in Maharashtra.

(a) Regur soil contains Aluminium and Iron on sufficient level.

(b) Lateric soil is found in moist climate.

(c) Red soil is found in Bhandara district.

(d) Red soil contains less amount of organic matter.

Answer Options :

(1) Only statement (a) is correct.

(2) Statements (a), (b) and (c) are correct.

(3) Statements (a), (c), (d) are not correct.

(4) Statements (a), (b), (c) and (d) are correct.

कच्च्या कामासाठी जागा/SPACE FOR ROUGH WORK

22. खालील विधानांचे परीक्षण करून योग्य पर्याय निवडा.

(a) बहुतांश भारतीय कोळसा क्षेत्र 78° पूर्व रेखावृत्ताच्या पूर्वेला आहेत.

(b) भारताच्या एकूण कोळसा उत्पादनाच्या 50% कोळसा ओरिसा, छत्तीसगड व झारखंड ह्या राज्यांतून येतो.

पर्यायी उत्तरे :

(1) (a) आणि (b) बरोबर (2) (a) बरोबर (b) चूक

(3) (a) चूक (b) बरोबर (4) (a) आणि (b) चूक

Examine the following statements and select the proper option.

(a) Majority of the coal fields found in India to the east of 78° East Longitude.

(b) The states of Orissa, Chhattisgarh and Jharkhand constitute more than 50% of the total coal production of India.

Answer Options :

(1) (a) and (b) true (2) (a) true (b) false

(3) (a) false (b) true (4) (a) and (b) false

---

23. उपोष्ण कटिबंधीय उच्च दाब पट्ट्याकडून विषुववृत्तीय कमी दाब विभागाकडे वाहणाऱ्या वाऱ्यांना ________ म्हणतात.

(1) स्थानिक वारे (2) पश्चिमी वारे

(3) व्यापारी वारे (4) डोंगर वारे

The winds blowing from the subtropical high pressure belt towards the equatorial low pressure area known as ________.

(1) Local winds (2) Westerlies

(3) Trade winds (4) Mountain winds

कच्च्या कामासाठी जागा/**SPACE FOR ROUGH WORK**

24. महाराष्ट्रामधे शेतजमिनीच्या विभाजनामुळे (तुकडीकरण) काय झाले?

(a) शेतकरी स्वत:च्या कुटुंबापुरते धान्य उत्पादन करू शकत नाही.

(b) शेतजमिनीस पाणी पुरवठा करण्यास अडचणी निर्माण होत आहेत.

(c) आधुनिक शेती अवजारांचा आर्थिक दृष्ट्या उपयोग परवडत नाही.

(d) शेतीवर व्यक्तिगत लक्ष ठेवणे आर्थिक दृष्ट्या परवडत नाही.

पर्यायी उत्तरे :

(1) फक्त विधान (a) बरोबर आहे.

(2) विधान (a) आणि (b) बरोबर आहेत.

(3) विधान (b), (c) आणि (d) बरोबर आहेत.

(4) विधान (a), (b), (c) आणि (d) बरोबर आहेत.

What happened in Maharashtra due to fragmentation of agricultural land ?

(a) Farmer is not able to produce food grains, sufficient for his family.

(b) There are obstacle to supply water to agricultural land.

(c) The use of modern agricultural tools is uneconomical.

(d) To pay individual attention on agriculture is uneconomical.

Answer Options :

(1) Only statement (a) is correct.

(2) Statements (a) and (b) are correct.

(3) Statements (b), (c) and (d) are correct.

(4) Statements (a), (b), (c) and (d) are correct.

---

25. सागरी तळ खालील प्रमुख विभागात विभागले जातात. त्यांचा **योग्य** पर्याय निवडा.

(a) भूखंड मंच

(b) भूखंड उतार

(c) भूखंड कटक आणि पर्वत

(d) मध्यम-खोल सागरी पठार

(e) खोल सागरी मैदान

(f) सागरी डोह

पर्यायी उत्तरे :

(1) केवळ (a), (b), (c) आणि (e)

(2) केवळ (a), (b), (e) आणि (f)

(3) केवळ (a), (b), (d) आणि (f)

(4) केवळ (b), (c), (d), (e) आणि (f)

The Ocean floors are divided into the following major divisions. Select the **correct** option.

(a) The continental shelf

(b) The continental slope

(c) The continental ridge and hills

(d) The shallow-deep sea plateau

(e) The deep sea plain

(f) The oceanic deeps

Answer Options :

(1) Only (a), (b), (c) and (e)

(2) Only (a), (b), (e) and (f)

(3) Only (a), (b), (d) and (f)

(4) Only (b), (c), (d), (e) and (f)

कच्च्या कामासाठी जागा/SPACE FOR ROUGH WORK

26. जोड्या जुळवा :

	धारवाड खडक श्रेणी		विभाग
(a)	चँपियन श्रेणी	(i)	सिंगभूम, बोनाई
(b)	चिल्पी श्रेणी	(ii)	दिल्ली, अलवर
(c)	रिअलो श्रेणी	(iii)	कोलार, रायचूर
(d)	आयर्न-ओर श्रेणी	(iv)	बालाघाट, जबलपूर

पर्यायी उत्तरे :

	(a)	(b)	(c)	(d)
(1)	(iii)	(iv)	(ii)	(i)
(2)	(iv)	(iii)	(ii)	(i)
(3)	(ii)	(i)	(iii)	(iv)
(4)	(i)	(ii)	(iv)	(iii)

Match the following :

	Dharwar Rock System		Area
(a)	Champion series	(i)	Singhbhum, Bonai
(b)	Chilpi series	(ii)	Delhi, Alwar
(c)	Rialo series	(iii)	Kolar, Raichur
(d)	Iron-ore series	(iv)	Balaghat, Jabalpur

Answer Options :

	(a)	(b)	(c)	(d)
(1)	(iii)	(iv)	(ii)	(i)
(2)	(iv)	(iii)	(ii)	(i)
(3)	(ii)	(i)	(iii)	(iv)
(4)	(i)	(ii)	(iv)	(iii)

27. नंदुरबार जिल्ह्यातील तालुक्यांचा उत्तरेकडून दक्षिणेकडे असा योग्य क्रम ओळखा.

(1) शहादा, धडगाव, अक्कलकुवा
(2) धडगाव, तळोदा, नंदुरबार
(3) नवापूर, नंदुरबार, धडगाव
(4) अक्कलकुवा, धडगाव, नंदुरबार

Find right sequence of tahsils from north to south in Nandurbar district.

(1) Shahada, Dhadgaon, Akkalkuva
(2) Dhadgaon, Taloda, Nandurbar
(3) Navapur, Nandurbar, Dhadgaon
(4) Akkalkuva, Dhadgaon, Nandurbar

28. जर भारतामध्ये प्रमाण वेळ दुपारचे बारा अशी असेल, तर त्याचवेळी अनुक्रमे ग्रिनीच व आंतरराष्ट्रीय वार रेषा या रेखावृत्तावर वेळ काय असेल ?

(1) सकाळ 6:30 व सायंकाळ 6:30
(2) सायंकाळ 6:30 व सकाळ 6:30
(3) सकाळ 6:30 व सायंकाळ 5:30
(4) सायंकाळ 6:30 व सकाळ 5:30

If the time in India is 12:00 Noon, what would be the time simultaneously at the Greenwich meridian and the International date line, respectively ?

(1) Morning 6:30 and Evening 6:30
(2) Evening 6:30 and Morning 6:30
(3) Morning 6:30 and Evening 5:30
(4) Evening 6:30 and Morning 5:30

29. भारतामधे मोसमी वारे वाहण्यासाठी कोणती स्थिती कारणीभूत आहे ?

(a) भूमीखंडाच्या विस्तृत भाग

(b) भारताच्या तिन्ही बाजुस असलेला समुद्र

(c) 30° ते 40° अक्षांसाच्या पट्ट्यात जेट प्रवाहाचे अस्तित्व

पर्यायी उत्तरे :

(1) फक्त (a) (2) फक्त (b) (3) (a) आणि (b) (4) (a), (b) आणि (c)

Which situation is responsible for the monsoon winds in India ?

(a) Extensive land area

(b) Sea lies on three sides of India

(c) Existence of Jet stream in 30° to 40° latitude belt

Answer Options :

(1) Only (a) (2) Only (b) (3) (a) and (b) (4) (a), (b) and (c)

---

30. चिनूक वाऱ्यासंदर्भातील कोणती विधाने बरोबर **नाहीत** ?

(a) हे वारे रॉकी पर्वतावरून वाहतात.

(b) हे वारे स्थानिक प्रकारचे आहेत.

(c) हे वारे आल्पस पर्वताच्या दक्षिण बाजुवरून वर चढतात.

(d) हे वारे ऱ्हाइन नदीखोऱ्यातून वाहतात.

पर्यायी उत्तरे :

(1) (a), (b) (2) (a), (c) (3) (b), (c) (4) (c), (d)

Which statements are **incorrect** regarding Chinook winds ?

(a) These winds blow on Rocky mountain.

(b) These are the local winds.

(c) These winds climb Alps mountain from its south side.

(d) These winds blow in Rhine river valley.

Answer Options :

(1) (a), (b) (2) (a), (c) (3) (b), (c) (4) (c), (d)

---

31. खालीलपैकी कोणत्या प्राण्यांच्या जाती 1952 च्या फार पुर्वी नष्ट होणाऱ्या आहेत असे जाहीर करण्यात आले ?

(1) आशियातील चित्ता (2) आशियातील हत्ती

(3) वाळवंटातील कोल्हा (4) गंगेतील डॉल्फीन

Which of the following species was declared extinct in India long back 1952 ?

(1) Asian Cheetah (2) Asian Elephant

(3) Desert Fox (4) Gangatic Dolphin

कच्च्या कामासाठी जागा/SPACE FOR ROUGH WORK

32. वस्तीस्थान नष्ट होणे खालीलपैकी कोणत्या उपक्रमामुळे होऊ शकते ?

(a) निर्वणीकरण (b) दलदलींचे पुन:प्रापण

(c) जमिनीच्या वापरात होणारे बदल (d) उदरनिर्वाह शेती

पर्यायी उत्तरे :

(1) फक्त (a), (b) आणि (d) (2) फक्त (a), (b) आणि (c)

(3) फक्त (a) (4) वरील सर्व

Habitat destruction can happen due to which of the following activity ?

(a) Deforestation (b) Reclamation of Marsh

(c) Change of land use pattern (d) Subsistence farming

Answer Options :

(1) Only (a), (b) and (d) (2) Only (a), (b) and (c)

(3) Only (a) (4) All the above

---

33. जोड्या लावा :

	स्तंभ - I **(नॅशनल पार्क)**		**स्तंभ - II** **(राज्य)**
(a)	नरमधाफा	(i)	गोवा
(b)	भगवान महावीर	(ii)	उत्तराखंड
(c)	सिमलीपाल	(iii)	अरुणाचल प्रदेश
(d)	दुधवा	(iv)	ओडीशा

पर्यायी उत्तरे :

	(a)	**(b)**	**(c)**	**(d)**		**(a)**	**(b)**	**(c)**	**(d)**
(1)	(ii)	(iv)	(iii)	(i)	(2)	(i)	(iii)	(iv)	(ii)
(3)	(iii)	(i)	(ii)	(iv)	(4)	(iii)	(i)	(iv)	(ii)

Match the following :

	Column-I **(National Parks)**		**Column-II** **(State)**
(a)	Naramdapha	(i)	Goa
(b)	Bhagwan Mahavir	(ii)	Uttarakhand
(c)	Simlipal	(iii)	Arunachal Pradesh
(d)	Dudhwa	(iv)	Odisha

Answer Options :

	(a)	**(b)**	**(c)**	**(d)**		**(a)**	**(b)**	**(c)**	**(d)**
(1)	(ii)	(iv)	(iii)	(i)	(2)	(i)	(iii)	(iv)	(ii)
(3)	(iii)	(i)	(ii)	(iv)	(4)	(iii)	(i)	(iv)	(ii)

---

34. जोड्या लावा :

मनुष्याच्या कार्यांवर ध्वनि प्रदुषणाचे परिणाम.

	स्तंभ - I		**स्तंभ - II**
	(आवाजाची पातळी)		**(कार्य)**
(a)	100 dB	(i)	झोपेत अडथळा
(b)	40 dB	(ii)	कार्यक्षमतेची हानी
(c)	70 dB	(iii)	कायमची श्रवण शमतेची हानी
(d)	90 dB	(iv)	भाषणात व्यत्यय

पर्यायी उत्तरे :

	(a)	(b)	(c)	(d)		(a)	(b)	(c)	(d)
(1)	(iii)	(i)	(ii)	(iv)	(2)	(iii)	(i)	(iv)	(ii)
(3)	(i)	(iii)	(iv)	(ii)	(4)	(iv)	(ii)	(iii)	(i)

Match the following :

Impact of Noise on Human Activities.

	Column-I		**Column-II**
	(Noise level)		**(Human Activities)**
(a)	100 dB	(i)	Sleep Interference
(b)	40 dB	(ii)	Loss of Working Efficiency
(c)	70 dB	(iii)	Permanent Loss of hearing
(d)	90 dB	(iv)	Speech Interference

Answer Options :

	(a)	(b)	(c)	(d)		(a)	(b)	(c)	(d)
(1)	(iii)	(i)	(ii)	(iv)	(2)	(iii)	(i)	(iv)	(ii)
(3)	(i)	(iii)	(iv)	(ii)	(4)	(iv)	(ii)	(iii)	(i)

कच्च्या कामासाठी जागा/SPACE FOR ROUGH WORK

35. जोड्या लावा :

	स्तंभ - I		**स्तंभ - II**
	(प्राणी जाती)		**(महत्व)**
(a)	किटक	(i)	किटकांना खातो
(b)	सर्प	(ii)	पीक परागकण वाहक
(c)	बेडूक	(iii)	जमिनीची सुपीकता
(d)	गांडूळ	(iv)	उंदरांपासुन संरक्षण

पर्यायी उत्तरे :

	(a)	**(b)**	**(c)**	**(d)**
(1)	(ii)	(iv)	(i)	(iii)
(2)	(ii)	(iv)	(iii)	(i)
(3)	(iii)	(iv)	(i)	(ii)
(4)	(iv)	(i)	(iii)	(ii)

Match the following :

	Column-I		**Column-II**
	(Valuable Fauna)		**(Importance)**
(a)	Insects	(i)	Consume insects
(b)	Snakes	(ii)	Crops-pollinators
(c)	Frogs	(iii)	Soil fertility
(d)	Earthworms	(iv)	Protect damage from Rodents

Answer Options :

	(a)	**(b)**	**(c)**	**(d)**
(1)	(ii)	(iv)	(i)	(iii)
(2)	(ii)	(iv)	(iii)	(i)
(3)	(iii)	(iv)	(i)	(ii)
(4)	(iv)	(i)	(iii)	(ii)

36. नियोजन मंडळाच्या अंदाजानुसार (तज्ञ गट पद्धती) लोकसंख्येच्या टक्केवारीत दारिद्र्य रेषेखालील लोकसंख्या यासंदर्भात खालीलपैकी कोणता/कोणते पर्याय **बरोबर** आहे/आहेत ?

(a) 1983-84 मध्ये ग्रामीण भागातील दारिद्र्य 46.6 टक्के इतके होते.

(b) 1993-94 मध्ये 36.0 टक्के लोकसंख्या दारिद्र्य रेषेखाली होती.

(c) 1990-91 मध्ये 35.0 टक्के लोकसंख्या शहरी भागात दारिद्र्य रेषेखाली होती.

(d) 1987-88 मध्ये भारतात एकूण 37.0 टक्के लोकसंख्या दारिद्र्य रेषेखाली होती.

पर्यायी उत्तरे :

(1) (a) आणि (c) (2) (b) आणि (d) (3) (a) आणि (b) (4) (c) फक्त

According to the Planning Commission's Estimates (Expert Group Methodology) about percentage of population below the poverty line population, which option/options of the following is/are **correct** ?

(a) In 1983-84, Rural area poverty was 46.6 percent.

(b) 36.0 percent of the population was below the poverty line in 1993-94.

(c) 35.0 percent of the population in Urban area was below the poverty line in 1990-91.

(d) In India, 37.0 percent of the total population was below the poverty line in 1987-88.

Answer Options :

(1) (a) and (c) (2) (b) and (d) (3) (a) and (b) (4) (c) only

---

37. '"अदृश्य" मुली व महिला' ही संकल्पनात्मक स्थिती पुढीलपैकी कोणत्या बाबींमुळे होते ?

(a) मुलगाच हवा असण्याची प्राधान्यता/हव्यास (b) अपुरी सांख्यिकी माहिती

(c) महिलांचा होणारा बाजार (d) उच्च माता मृत्यु दर

पर्यायी उत्तरे :

(1) (a) आणि (d) (2) (a), (b), (c) आणि (d)

(3) (a), (c) आणि (d) (4) (a), (b) आणि (d)

The '"missing" girls and women' phenomenon occurs due to which of the following factors ?

(a) preference for male child (b) inadequate data

(c) women trafficking (d) high maternal mortality ratio

Answer Options :

(1) (a) and (d) (2) (a), (b), (c) and (d)

(3) (a), (c) and (d) (4) (a), (b) and (d)

कच्च्या कामासाठी जागा/**SPACE FOR ROUGH WORK**

38. 'संसद आदर्श ग्राम योजना' (SAGY) बाबत खालीलपैकी कोणते विधान बरोबर **नाही** ?

(1) सप्टेंबर 2016 मध्ये सादर करण्यात आली.

(2) खासदार 2019 पर्यंत 2 किंवा अधिक मॉडेल व्हिलेज विकसित करू शकतात.

(3) या मध्ये भारतातील 2,500 पेक्षा अधिक खेडी समाविष्ट आहेत.

(4) वरीलपैकी एकही नाही.

Consider the following statement about "Sansad Adarsh Gram Yojana" (SAGY), which of the statement is **not** correct ?

(1) Introduced in September, 2016

(2) MP's can develop 2 or more model village by 2019

(3) Covering over 2,500 villages in India

(4) None of these

---

39. सन 2018 चा भारताचा SDG निर्देशांक हे दर्शवितो :

(a) भारताचा सरासरी निर्देशांक 57 आहे.

(b) महाराष्ट्र राज्य हे आघाडीच्या गटात समाविष्ट आहे.

(c) उत्तर प्रदेश राज्याचा समावेश 'उत्तम' या गटात होतो.

पर्यायी उत्तरे :

(1) फक्त (a) बरोबर (2) फक्त (b) बरोबर

(3) फक्त (a) आणि (b) बरोबर (4) फक्त (b) आणि (c) बरोबर

The 2018 SDG India index indicates :

(a) Average index for India at 57.

(b) State of Maharashtra is infront runner category.

(c) Uttar Pradesh Falls in the best category.

Answer Options :

(1) only (a) is correct (2) only (b) is correct

(3) only (a) and (b) are correct (4) only (b) and (c) are correct

---

40. GATT (जनरल अॅग्रीमेंट ऑन ट्रेड अॅन्ड टॅरिफ्स) संबंधात पुढील विधाने विचारात घ्या.

(a) गॅट (GATT) ची स्थापना 1948 साली झाली.

(b) सुरवातीच्या काळात गॅट (GATT) चे 23 देश सदस्य होते.

(c) WTO गॅट (GATT) चे एक प्रकारे उत्तराधिकारी आहे.

(d) द्विपक्षीय व बहुपक्षीय व्यापार कराराचे 'गॅट' हे प्रशासन करते.

वरीलपैकी कोणते विधान/विधाने **बरोबर** आहे/आहेत ?

(1) (a) आणि (d) (2) (a), (b) आणि (d)

(3) (a), (b) आणि (c) (4) वरीलपैकी सर्व

Consider the following statements with reference to GATT agreement (General Agreement on Trade and Tariffs).

(a) GATT was established in 1948.

(b) Initially, the total number of members of GATT was 23 countries.

(c) In a way WTO is the successor of GATT.

(d) GATT administers all bilateral and multilateral Trade agreements.

Which of the above statement/s is/are **correct** ?

(1) (a) and (d) (2) (a), (b) and (d)

(3) (a), (b) and (c) (4) All of the above

---

41. पुढीलपैकी कोणते/ती विधान/ने **बरोबर** आहे/त ?

(a) राष्ट्रीय बाल मजूर प्रकल्प 2015 मध्ये सुरू करण्यात आला.

(b) त्याअंतर्गत वय 9 वर्षे -14 वर्षे दरम्यानच्या श्रमिक/मजूर गटातून सुटका केलेल्या मुलांना व्यावसायिक प्रशिक्षण दिले जाते.

(c) त्याअंतर्गत सुटका केलेल्या मुलांना पाठ्यवेतन दिले जाते.

पर्यायी उत्तरे :

(1) (a) फक्त (2) (b) फक्त (3) (a) आणि (b) फक्त (4) वरील सर्व

Which of the following statement/s is/are **correct** ?

(a) National child labour project was launched in 2015.

(b) It provides vocational training to children rescued from work force in the age group of 9 - 14 years.

(c) It gives stipend to rescued children.

Answer Options :

(1) (a) only (2) (b) only (3) (a) and (b) only (4) all of them

---

कच्च्या कामासाठी जागा/SPACE FOR ROUGH WORK

42. जोड्या लावा :

	गट - अ		**गट - ब**
	(आर्थिक सुधारणा)		**(उद्दिष्टये)**
(a)	विमुद्रीकरण	(i)	काळ्या पैशाचे नियंत्रण
(b)	नवा बेनामी कायदा	(ii)	खोटे चलन निष्कासित करणे
(c)	दिवाळखोरी कायदा	(iii)	अनुदानांचे तर्काधिष्टीकरण
(d)	आधार कायदा	(iv)	व्यवसाय सरलतेस प्रवर्तित करणे

पर्यायी उत्तरे :

	(a)	**(b)**	**(c)**	**(d)**
(1)	(iv)	(iii)	(ii)	(i)
(2)	(ii)	(i)	(iv)	(iii)
(3)	(ii)	(i)	(iii)	(iv)
(4)	(i)	(ii)	(iii)	(iv)

Match the following :

	Group - A		**Group - B**
	(Economic Reforms)		**(Objectives)**
(a)	Demonetisation	(i)	Checking black money
(b)	New Benami Law	(ii)	Removing fake currency
(c)	Bankruptcy Law	(iii)	Rationalising subsidies
(d)	Aadhar Act	(iv)	Promoting ease of doing business

Answer Options :

	(a)	**(b)**	**(c)**	**(d)**
(1)	(iv)	(iii)	(ii)	(i)
(2)	(ii)	(i)	(iv)	(iii)
(3)	(ii)	(i)	(iii)	(iv)
(4)	(i)	(ii)	(iii)	(iv)

---

43. खालील विधाने विचारात घ्या :

(a) मानवी विकास निर्देशांक हा आरोग्य, शिक्षण आणि राहणीमान यांचा संयुक्त निर्देशांक आहे.

(b) राहणीमानाचे मोजमाप हे दरडोई स्थूल देशांतर्गत उत्पादन याच्या आधारे केले जाते.

पर्यायी उत्तरे :

(1) (a) फक्त बरोबर आहे
(2) (b) फक्त बरोबर आहे
(3) (a) आणि (b) दोन्हीही बरोबर आहेत
(4) (a) आणि (b) दोन्हीही चूक आहेत

Consider the following statements :

(a) HDI is a composite index of health, education and standard of living.

(b) The standard of living is measured by GDP per capita.

Answer Options :

(1) (a) only is correct
(2) (b) only is correct
(3) (a) and (b) both are correct
(4) (a) and (b) both are incorrect

कच्च्या कामासाठी जागा/SPACE FOR ROUGH WORK

44. प्रधानमंत्री जन धन योजना यासाठी सुरू केली गेली.

(a) वित्तीय समावेशन (b) वित्तीय साक्षरता
(c) विम्याचे कवच (d) पीक विमा

पर्यायी उत्तरे :

(1) (a) व (b) फक्त (2) (b) व (c) फक्त
(3) (a), (b) व (c) फक्त (4) (b), (c) व (d) फक्त

Pradhan Mantri Jan Dhan Yojana (PMJDY) envisages :

(a) Financial inclusion (b) Financial literacy
(c) Insurance cover (d) Crop insurance

Answer Options :

(1) (a) and (b) only (2) (b) and (c) only
(3) (a), (b) and (c) only (4) (b), (c) and (d) only

---

45. खालील विधाने विचारात घ्या :

(a) भारतीय नियोजन आयोगाची जागा निती आयोगाने जानेवारी 2015 पासून घेतली आहे.
(b) प्रमाणक स्थापक (नॉर्मेटीव्ह) नियोजन हे निती आयोगाचे मार्गदर्शक तत्व आहे.

पर्यायी उत्तरे :

(1) (a) फक्त बरोबर (2) (b) फक्त बरोबर
(3) (a) आणि (b) दोन्ही बरोबर (4) (a) आणि (b) दोन्ही चूक

Consider the following statements :

(a) Planning Commission of India was replaced by NITI Aayog in January, 2015.
(b) Normative Planning is a guiding principle of NITI Aayog.

Answer Options :

(1) (a) only is correct (2) (b) only is correct
(3) both (a) and (b) are correct (4) both (a) and (b) are incorrect

---

46. 'आंतरराष्ट्रीय सौर युती (ISA)' बाबत खालीलपैकी कोणते विधान बरोबर **नाही** ?

(1) युती 121 सौर संसाधन समृद्ध देशांची आहे.
(2) हे सर्व देश कर्कवृत्त आणि विषुववृत्त मध्ये अंशता व पूर्ण समाविष्ट आहेत.
(3) भारताचे पंतप्रधान आणि फ्रान्सचे राष्ट्राध्यक्ष यांनी संयुक्तपणे युती सुरू केली होती.
(4) युती 30 नोव्हेंबर 2015 साली पॅरिस येथे सुरू केली गेली.

Which of the following statement is **not correct** about International Solar Alliance (ISA) ?

(1) The Alliance is of 121 solar-resource rich countries.
(2) All of these countries, lying fully or partially between Tropic of Cancer and Equator.
(3) The alliance was jointly launched by PM of India and President of France.
(4) The alliance was launched on 30th November 2015 at Paris.

कच्च्या कामासाठी जागा/SPACE FOR ROUGH WORK

47. पुढील विधाने विचारात घ्या :

(a) राष्ट्रीय अन्न सुरक्षा अभियान 2007-2008 मध्ये सुरू करण्यात आले.

(b) तांदूळ, गहू आणि डाळी यांचे उत्पादन वाढविणे हा त्याचा हेतू आहे.

पर्यायी उत्तरे :

(1) फक्त (a) बरोबर आहे (2) फक्त (b) बरोबर आहे

(3) (a) आणि (b) दोन्ही बरोबर आहेत (4) (a) आणि (b) दोन्ही चूक आहेत

Consider the following statements :

(a) National Food Security Mission (NFSM) was launched in 2007-2008.

(b) It aims at increasing production of rice, wheat and pulses.

Answer Options :

(1) only (a) is correct (2) only (b) is correct

(3) both (a) and (b) are correct (4) both (a) and (b) are incorrect

---

48. प्रधानमंत्री उज्ज्वला योजनेचे/ची (PMUY) उद्दीष्ट्य/ष्ट्ये :

(a) महिला व मुलांच्या आरोग्यात सुधारणा

(b) महिला सक्षमीकरण

(c) अतिरिक्त रोजगारनिर्मिती

पर्यायी उत्तरे :

(1) (a), (b) फक्त (2) (b), (c) फक्त

(3) (a) फक्त (4) वरीलपैकी तीनही

The objective/s of Pradhan Mantri Ujjwala Yojana (PMUY) :

(a) Improved health of women and children

(b) Women empowerment

(c) Additional employment generation

Answer Options :

(1) (a) and (b) only (2) (b) and (c) only

(3) (a) only (4) All the three above

---

49. 'भारत-अमेरिका डॉलर मॅचिंग अनुदान' उपक्रम कोणत्या वर्षी सुरू (Launch) करण्यात आला ?

(1) 2004 (2) 2000 (3) 2009 (4) 2005

In which year, the 'Indo-US Dollar Matching Grant' project was launched ?

(1) 2004 (2) 2000 (3) 2009 (4) 2005

---

50. खालीलपैकी कोणते विधान/विधाने **अयोग्य** आहे/आहेत ?

(a) विशिष्ट कालावधीत देशाच्या नागरिकांनी उत्पादित केलेल्या वस्तू व सेवांचे एकूण पैशातील मूल्य म्हणजे स्थूल राष्ट्रीय उत्पादन (GNP) होय.

(b) उत्पन्नाचा असा भाग जो देशात उत्पादित होतो, परंतु परदेशी नागरिकांना प्राप्त होतो. त्याचा समावेश स्थूल राष्ट्रीय उत्पादनात (GNP) केला जातो.

(c) प्रति माणसी उत्पन्न हे देशातील लोकांचे सीमांत उत्पन्न दर्शविते.

पर्यायी उत्तरे :

(1) (a) आणि (b) (2) (a) आणि (c)

(3) (b) आणि (c) (4) वरील तीनही विधाने बरोबर आहेत

Which of the following statement/s is/are **incorrect** ?

(a) GNP is the total money value of goods and services produced by the nationals during the given year.

(b) The part of income produced in the country but earned by foreigners is included in GNP.

(c) Per capita income shows the marginal income of the people in the country.

Answer Options :

(1) (a) and (b) (2) (a) and (c)

(3) (b) and (c) (4) All the three above are correct

---

51. पुढील विधानांचा विचार करा :

(a) दूरसंचार उपग्रहाची गती पृथ्वीच्या गतीशी सापेक्षपणे शून्य असते.

(b) म्हणून तो उपग्रह पृथ्वीवरील माणसास स्थिर आहे असे वाटते.

पर्यायी उत्तरे :

(1) दोन्ही विधाने चूक आहेत.

(2) (a) विधान बरोबर आणि ते (b) ची कारणमिमांसा आहे.

(3) (a) विधान बरोबर आणि ते (b) ची कारणमिमांसा नाही.

(4) (a) बरोबर परंतु (b) चूक आहे.

Consider the following statements :

(a) The speed of telecommunication satellite relative to earth is zero.

(b) Hence it appears to be stationary to a person on the earth.

Answer Options :

(1) Both statements are false

(2) (a) is true and is a reason of (b)

(3) (a) is true and is not a reason of (b)

(4) (a) is correct, (b) is not

कच्च्या कामासाठी जागा/SPACE FOR ROUGH WORK

52. जेव्हा एखाद्या ध्वनी तरंगाचे संपीडन दृढ भिंतीवर आदळेल तेव्हा त्याचे प्रतिबिंबित रूप हे :

(1) 180 अंशानी (π) अवस्था संकुचीत होईल.

(2) अवस्था बदल होणार नाही.

(3) 90 अंशानी ($\pi/2$) अवस्था विरलन होईल.

(4) विरलन होईल पण अवस्था बदलणार नाही.

When a compression of sound waves is incident on rigid wall, it is reflected as :

(1) Compression with a phase change of π (by 180°)

(2) Compression with no phase change

(3) Rarefaction with a phase change of $\pi/2$ (by 90°)

(4) Rarefaction with no phase change

---

53. खालील विधानांचा विचार करा :

(a) मृत प्राणी अथवा वनस्पती यांचेमध्ये कार्बन - 14 ते कार्बन - 12 यांचे गुणोत्तर बदलत असते.

(b) किरणोत्सारी कार्बन - 14 समस्थानिकाचा वापर कार्बनी वयमापनामध्ये करतात.

पर्यायी उत्तरे :

(1) विधान (a) सत्य आहे आणि (b) विधानाची कारणमिमांसा आहे.

(2) (a) आणि (b) दोन्ही विधाने चूक आहेत.

(3) (a) विधान सत्य आहे परंतु (b) चूक आहे.

(4) (a) आणि (b) एकमेकांशी संबंधित नाहीत.

Consider the following statements :

(a) The ratio of ^{14}C to ^{12}C changes continuously for dead bodies or plants.

(b) Radioactive isotope Carbon-14 is used in a Carbon dating technique.

Answer Options :

(1) Statement (a) is true and is a reason of (b)

(2) Both (a) and (b) are not true

(3) (a) is true but (b) is false

(4) (a) and (b) are not related to each other

---

54. थॉम्पसनच्या अणू प्रतिकृतीवरून खालीलपैकी कोणते गुणधर्म स्पष्टपणे समजतात ?

(1) एकूण अणूची तटस्थता

(2) हायड्रोजन अणूच्या पट्टपंक्ती

(3) इलेक्ट्रॉन, प्रोटॉन आणि न्यूट्रॉन चे अणूमधील स्थान

(4) अणूची स्थिरता

Which of the following properties of atom could be explained correctly by Thompson Model of atom ?

(1) Overall neutrality of atom

(2) Spectra of hydrogen atom

(3) Position of electrons, protons and neutrons in atom

(4) Stability of atom

---

55. ट्रिटियमचे अर्धायुष्य 12.5 वर्षे असून त्याचा बीटा किरणांनी क्षय होतोय. 25 वर्षांनंतर मूळ ट्रिटियमचा किती अंश अक्षय शिल्लक राहील ?

(1) 0 (शून्य) (2) 0.5 (3) 0.25 (4) 0.125

Tritium has a half-life of 12.5 years, undergoing beta decay. What fraction of original Tritium will remain undecayed after 25 years ?

(1) 0 (zero) (2) 0.5 (3) 0.25 (4) 0.125

---

56. 300 वॅटचे एक धुलाई मशीन प्रतिदिन 1 तास चालवले जाते. जर एका युनिटचा दर ₹ 3.00 असेल, तर मार्च महिन्यामध्ये त्या मशीनसाठी वापरलेल्या विजेचा खर्च किती ?

(1) ₹ 279.00 (2) ₹ 31.00 (3) ₹ 27.00 (4) ₹ 27.90

A washing machine rated 300 Watt is operated for one hour/day. If the cost of one unit is ₹ 3.00, what will be the cost of the energy to operate a washing machine for the month of March ?

(1) ₹ 279.00 (2) ₹ 31.00 (3) ₹ 27.00 (4) ₹ 27.90

कच्च्या कामासाठी जागा/SPACE FOR ROUGH WORK

57. **योग्य** पर्याय ओळखुन जोड्या लावा.

(a)	संपुष्टात न येणारी संसाधने	(i)	मानवनिर्मीत कृत्ये
(b)	स्ट्रॅटोस्फीयर	(ii)	जीवाश्म इंधन जसे कोळसा, पेट्रोल
(c)	अपुनरावर्ती/पुनर्नुतनीकरणास अयोग्य संसाधने किंवा अनुतनावर्ती संसाधने	(iii)	सौर ऊर्जा
(d)	क्लोरोफ्लुरोकार्बनस्	(iv)	ओझोनचा दाट थर

पर्यायी उत्तरे :

	(a)	(b)	(c)	(d)		(a)	(b)	(c)	(d)
(1)	(iv)	(iii)	(ii)	(i)	(2)	(iv)	(ii)	(iii)	(i)
(3)	(iii)	(iv)	(ii)	(i)	(4)	(ii)	(iii)	(iv)	(i)

Match the following with **correct** options.

(a)	Inexhaustible resources	(i)	Anthropogenic activities
(b)	Stratosphere	(ii)	Fossil fuels like coal and petrol
(c)	Non-renewable resources	(iii)	Solar Energy
(d)	Chlorofluorocarbons	(iv)	Rich layer of Ozone

Answer Options :

	(a)	(b)	(c)	(d)		(a)	(b)	(c)	(d)
(1)	(iv)	(iii)	(ii)	(i)	(2)	(iv)	(ii)	(iii)	(i)
(3)	(iii)	(iv)	(ii)	(i)	(4)	(ii)	(iii)	(iv)	(i)

---

58. ''सध्या जागतिक पातळीवर ताज्या आणि चांगल्या प्रतीच्या फुलांची मानवी आहारांत वाढत्या प्रमाणांत मागणी आहे.'' वरील विधान निम्न निर्देशील संभाव्य उपयुक्ततेवर आधारित असून त्यापैकी एक ''**वरील विधानाच्या**'' संदर्भाने संयुक्तीक नाही. संयुक्तीक नसलेले कारण ओळखा.

(1) फुलांमध्ये नैसर्गिकरीत्या अॅन्टीऑक्सीडंट व अपमार्जन (ज्यामध्ये क्रियाशील ऑक्सीजन अपमार्जन करण्याची क्षमता) कार्यक्षमता असते.

(2) फुलांमध्ये ''**अन्थोसायनीन**'' प्रचुर प्रमाणांत असते.

(3) फुलं आकर्षक असून परागण प्रक्रियेत सहाय्य करतात.

(4) फुलं महत्वाची जीवनसत्वे व खनीजांचा (मिनरल्स) स्रोत आहे.

"**Currently** there is increased demand for fresh and good quality flowers for human consumption worldwide".

The above statement is based on the following potential values of flowers. Which one is not appropriate with the context of above statement.

(1) Flowers are endowed with natural antioxidants and scavenging activity of reactive oxygen radicals.

(2) Flowers are rich source of Anthocyanins.

(3) Flowers are attractive and help in pollination mechanism.

(4) Flowers are important source of vitamins and minerals.

कच्च्या कामासाठी जागा/**SPACE FOR ROUGH WORK**

59. पर्यावरणाशी संबंधित निम्नलिखित योग्य जोड्या लावा.

(a)	बायोस्फीअर	(i)	महासागर, समुद्र, नद्या, तळे ई.
(b)	लीथोस्फीअर	(ii)	वनस्पती, प्राणी, सुक्ष्मजीव ई.
(c)	हायड्रोस्फीअर	(iii)	पृथ्वीच्या सभोवतालचे, वायु आवरण
(d)	अॅटमॉस्फीयर	(iv)	पृथ्वीचा घन (खडकांचा) घटक

पर्यायी उत्तरे :

	(a)	(b)	(c)	(d)
(1)	(iii)	(ii)	(i)	(iv)
(2)	(iv)	(iii)	(ii)	(i)
(3)	(ii)	(iv)	(i)	(iii)
(4)	(iii)	(ii)	(iv)	(i)

In relation to Environment match the following.

(a)	Biosphere	(i)	Oceans, Seas, River, Lakes etc.
(b)	Lithosphere	(ii)	Plants, Animals, Microbes etc.
(c)	Hydrosphere	(iii)	Thick gaseous cover surrounding the Earth
(d)	Atmosphere	(iv)	Solid Component of Earth

Answer Options :

	(a)	(b)	(c)	(d)
(1)	(iii)	(ii)	(i)	(iv)
(2)	(iv)	(iii)	(ii)	(i)
(3)	(ii)	(iv)	(i)	(iii)
(4)	(iii)	(ii)	(iv)	(i)

60. खालीलपैकी ________ कृत्रीम प्रक्रियेमध्ये अलैंगिक जननांद्वारे योग्य खोड आणि आवश्यक मुळांद्वारे प्रजनन केल्या जाते.

(1) बडींग (2) लेअरींग (3) कटींग (4) ग्राफ्टींग

________ is an Artificial method of Asexual Reproduction, used to produce plants, combining desired stem with favourable Root Characteristic.

(1) Budding (2) Layering (3) Cutting (4) Grafting

कच्च्या कामासाठी जागा/**SPACE FOR ROUGH WORK**

61. खालील जोड्या जुळवा (**योग्य पर्याय** निवडा) :

(a)	ॲरिस्टॉटल	(i)	औषधशास्त्राचा जनक
(b)	थिओफ्रास्टस	(ii)	अनुवंशिकशास्त्राचा जनक
(c)	हिप्पोक्रेट्स	(iii)	वनस्पतीशास्त्राचा जनक
(d)	ग्रेगर जोहान मेंडेल	(iv)	जीवशास्त्राचा जनक

पर्यायी उत्तरे :

	(a)	**(b)**	**(c)**	**(d)**		**(a)**	**(b)**	**(c)**	**(d)**
(1)	(ii)	(i)	(iv)	(iii)	(2)	(iii)	(ii)	(iv)	(i)
(3)	(iv)	(iii)	(i)	(ii)	(4)	(i)	(ii)	(iv)	(iii)

Match the following (use **correct** codes) :

(a)	Aristotle	(i)	Father of Medicine
(b)	Theophrastus	(ii)	Father of Genetics
(c)	Hippocrates	(iii)	Father of Botany
(d)	Gregor Johann Mendel	(iv)	Father of Biology

Answer Options :

	(a)	**(b)**	**(c)**	**(d)**		**(a)**	**(b)**	**(c)**	**(d)**
(1)	(ii)	(i)	(iv)	(iii)	(2)	(iii)	(ii)	(iv)	(i)
(3)	(iv)	(iii)	(i)	(ii)	(4)	(i)	(ii)	(iv)	(iii)

---

62. खालीलपैकी कोणती विधान/विधाने "सारकोमेअर" बद्दल **सत्य** आहे/आहेत ?

(a) सारकोमेअर हे कोणत्याही तंतुचे खंड आहेत.

(b) ते उतकीय संरचना आणि क्रियात्मक कार्याचे भाग आहेत.

पर्यायी उत्तरे :

(1) (a) फक्त (2) (b) फक्त

(3) (a) आणि (b) दोन्ही (4) वरीलपैकी कोणतेही नाही

Which of the following statement/s is/are **true** for sarcomere ?

(a) A sarcomere is any segment of the fibre.

(b) It is a unit of histological structure and physiological action.

Answer Options :

(1) Only (a) (2) Only (b)

(3) Both (a) and (b) (4) None of the above

---

63. खालीलपैकी कोणता प्रोटोझुअन रोग/आजार "टिसी टिसी" माशी चावल्यामुळे होतो ?

(1) स्लीपींग सिकनेस् (2) दिल्ली बोली

(3) काला आझार (4) चागास् रोग

Which of the following Protozoan disease is transmitted by bite of tse tse fly ?

(1) Sleeping sickness (2) Delhi boli

(3) Kala azar (4) Chaga's disease

---

64. कोशिकांचे सर्वप्रथम वर्णन कोणी केले ?

(1) लॅमार्क (2) स्श्वान (3) रॉबर्ट हुक (4) रूडॉल्फ विरचौ

The cell was first time described by ________.

(1) Lamarck (2) Schwann (3) Robert Hooke (4) Rudolf Virchow

---

65. खालीलपैकी कोणत्या रासायनिक अभिक्रिया ऑक्सिडिकरण-क्षपण या प्रकारात मोडतात ?

(a) $2Mg + O_2 \rightarrow 2MgO$

(b) $MnO_2 + 4HCl \rightarrow MnCl_2 + 2H_2O + Cl_2$

(c) $2Na + Cl_2 \rightarrow 2NaCl$

(d) $2NaBr + H_2O_2 \rightarrow 2NaOH + Br_2$

पर्यायी उत्तरे :

(1) फक्त (a), (d) (2) फक्त (b), (c) (3) फक्त (a), (b) (4) वरील सर्व

Which of the following are Oxidation-reduction reactions ?

(a) $2Mg + O_2 \rightarrow 2MgO$

(b) $MnO_2 + 4HCl \rightarrow MnCl_2 + 2H_2O + Cl_2$

(c) $2Na + Cl_2 \rightarrow 2NaCl$

(d) $2NaBr + H_2O_2 \rightarrow 2NaOH + Br_2$

Answer Options :

(1) Only (a), (d) (2) Only (b), (c) (3) Only (a), (b) (4) All of the above

---

66. समपृष्ठरज्जू प्राण्यामध्ये, पेशीत आणि ऊतीत K^+आयनाची संहती ________ आणि Na^+ आयनाची संहती ________ असते.

(1) कमी, अधिक (2) कमी, कमी (3) अधिक, कमी (4) अधिक, अधिक

In vertibrates, inside the cells and tissues, there is a ________ concentration of K^+ ions and ________ concentration of Na^+ ions.

(1) Low, High (2) Low, Low (3) High, Low (4) High, High

कच्च्या कामासाठी जागा/**SPACE FOR ROUGH WORK**

67. रासायनिक घटाचे विद्युतगामक बल धन असते, जेव्हा अभिक्रियेचा मुक्त ऊर्जा बदल हा __________ असतो.

(1) > 0

(2) < 0

(3) $= 0$

(4) मुक्त ऊर्जा बदल आणि विद्युतगामक बलाचा संबंध नाही

The EMF of a chemical cell is positive, when the free energy change of the reaction is __________.

(1) > 0

(2) < 0

(3) $= 0$

(4) No relationship between the free energy change and EMF

---

68. आधुनिक आवर्तसारणीतील अणुची त्रिज्या हा आवर्ती गुणधर्म विचारात घेता खालीलपैकी कोणती विधाने **बरोबर** आहेत ?

(a) वरुन खाली जाताना वाढते. (b) वरुन खाली जाताना कमी होते.

(c) डावीकडून उजवीकडे जाताना वाढते. (d) डावीकडून उजवीकडे जाताना कमी होते.

पर्यायी उत्तरे :

(1) (a), (d) (2) (a), (c) (3) (b), (d) (4) (b), (c)

In modern periodic table, which of the following statements about atomic radius are **true** ?

(a) Increases from top to bottom (b) Decreases from top to bottom

(c) Increases from left to right (d) Decreases from left to right

Answer Options :

(1) (a), (d) (2) (a), (c) (3) (b), (d) (4) (b), (c)

---

69. खालीलपैकी कोणास टरपिनॉइड समजले जातात ?

(1) फक्त मेंथॉल

(2) फक्त अ जीवनसत्व

(3) दोन्ही, मेंथॉल आणि अ जीवनसत्व

(4) दोन्हीही नाही

Which of the following is/are terpenoid/s ?

(1) Only menthol

(2) Only Vitamin A

(3) Both menthol as well as Vitamin A

(4) Neither menthol nor Vitamin A

कच्च्या कामासाठी जागा/**SPACE FOR ROUGH WORK**

70. टेट्राहेड्रल $[Ni(CO)_4]$ व्यामिश्रां/जटिल (complex) मध्ये विजोड इलेक्ट्रॉनची संख्या ________ आहे.
(1) 0 (2) 1 (3) 2 (4) 3
The number of unpaired electrons in tetrahedral $[Ni(CO)_4]$ complex is ________.
(1) 0 (2) 1 (3) 2 (4) 3

---

71. मंत्रिमंडळ सचिवालयाच्या (Cabinet Secretariat) संदर्भात खालीलपैकी कोणती विधाने **सत्य** आहेत ?
(a) ते इ.स. 1950 मध्ये स्थापन करण्यात आले.
(b) ते पंतप्रधानांच्या मार्गदर्शनाखाली काम करते.
(c) ते रेषा संघटन (Line agency) आहे.
(d) ते केन्द्र सरकारमध्ये मुख्य समन्वयक म्हणून कार्य करते.
पर्यायी उत्तरे :
(1) (a) आणि (b) (2) (a), (b) आणि (c)
(3) (b) आणि (d) (4) (a), (c) आणि (d)
Which of the following statements are **true** about the Cabinet Secretariat ?
(a) It came into existence in 1950.
(b) It operates under the direction of Prime Minister.
(c) It is a Line agency.
(d) It functions as the Chief coordinating agency in the Central Government.
Answer Options :
(1) (a) and (b) (2) (a), (b) and (c)
(3) (b) and (d) (4) (a), (c) and (d)

---

72. खालील विधाने विचारात घ्या आणि **योग्य** पर्याय निवडा.
(a) भारतात, घटना दुरुस्ती विधेयक केवळ राष्ट्रपतीच्या पूर्व-परवानगीने संसदेमध्ये मांडले जावू शकते.
(b) अमेरिकेत प्रत्येक घटना दुरुस्तीस किमान दोन-तृतीयांश घटक राज्यांच्या विधिमंडळाद्वारे मान्यता मिळणे आवश्यक असते.
(c) स्विझर्लंड मध्ये राज्यघटनेमध्ये केलेला बदल सार्वमताचा अवलंब केल्याशिवाय अंमलात येवू शकत नाही.
(d) ऑस्ट्रेलियात, राज्यघटनेमध्ये बदल केवळ दोन्ही सभागृहांनी पूर्ण बहुमताने केलेल्या कायद्याद्वारे करता येतो.
पर्यायी उत्तरे :
(1) (a), (b), (c) (2) (b), (c), (d)
(3) फक्त (a) आणि (b) (4) फक्त (c) आणि (d)
Consider the following statements and choose the **correct** code.
(a) In India, a constitutional amendment bill can be introduced in the Parliament only with the prior permission of the President.
(b) In U.S.A., every constitutional amendment must be ratified by at least two-thirds of the state legislature.
(c) In Switzerland, no alteration of the constitution can be effected without resorting to a referendum.
(d) In Australia, the constitution can be altered only by an Act passed by an absolute majority in both houses.
Answer Options :
(1) (a), (b), (c) (2) (b), (c), (d)
(3) Only (a) and (b) (4) Only (c) and (d)

कच्च्या कामासाठी जागा/SPACE FOR ROUGH WORK

73. लोकसभेच्या सभापतीच्या स्थानासंबंधी खालील विधाने विचारात घ्या.

(a) त्याचे/तिचे वेतन आणि भत्ते भारताच्या संचित निधीवर भारित केले जाते.

(b) त्यास/तिला समान मत विभागणी शिवाय मत देता येत नाही.

(c) त्यास/तिला सभागृहात हजर राहून मतदान करणाऱ्या सदस्यांच्या बहुमताने पारित केलेल्या ठरावाद्वारे पदावरुन दूर करता येते.

(d) त्याचे/तिचे स्थान उप-पंतप्रधानापेक्षा वरचे आहे.

वरील विधानांपैकी कोणती **बरोबर** आहेत ?

(1) (a), (b), (c) (2) (b), (c), (d) (3) (a) आणि (b) (4) वरील सर्व

Consider the following statements regarding the position of the Speaker of Lok Sabha.

(a) His/her salary and allowances are charged on the Consolidated Fund of India.

(b) He/she has no vote except in case of a tie.

(c) He/she can be removed by a resolution passed by a majority of the members present and voting in the house.

(d) He/she has a higher rank than Deputy Prime Minister.

Which of the above statements are **correct** ?

(1) (a), (b), (c) (2) (b), (c), (d) (3) (a) and (b) (4) All above

---

74. खालीलपैकी कोणत्या जोड्या योग्य रितीने जुळत **नाहीत** ?

(a) लक्षवेधी सूचना - तातडीच्या, सार्वजनिक दृष्ट्या महत्वाच्या बाबीकडे मंत्र्याचे लक्ष वेधणे

(b) स्थगन प्रस्ताव - सभागृह मुदत (वेळ) संपण्यापुर्वी स्थगित करणे.

(c) हक्कभंग प्रस्ताव - सभागृहाची कार्यवाही जेंव्हा कामकाज पद्धतीच्या नियमानुसार चालत नसेल तेंव्हा त्याकडे सभापतीचे लक्ष वेधणे.

(d) हरकतीचा मुद्दा - मंत्र्यांनी दिलेल्या चुकीच्या/अपूर्ण उत्तराकडे सभापतीचे लक्ष वेधणे.

पर्यायी उत्तरे :

(1) (a), (b) (2) (a), (c) (3) (b), (c), (d) (4) (a), (d)

Which of the following pairs are **not correctly** matched ?

(a) Calling attention Motion - To draw attention of the Minister on matters of urgent public importance.

(b) Adjournment Motion - To adjourn the House before the expiry of the time.

(c) Privilege Motion - To draw attention of the Speaker towards when the proceedings of the House do not follow rules of procedure.

(d) Point of Order - To draw attention of the Speaker towards incorrect/incomplete answer by a Minister.

Answer Options :

(1) (a), (b) (2) (a), (c) (3) (b), (c), (d) (4) (a), (d)

---

75. खालीलपैकी कोणते विधान **बरोबर नाही** ?

(1) राष्ट्रपतीच्या शिफारशीशिवाय नवीन राज्य निर्मितीचे विधेयक संसदेच्या कोणत्याही सभागृहात मांडले जावू शकत नाही.

(2) राष्ट्रपतीने असे विधेयक संसदेत मांडण्यापुर्वी विशिष्ट कालावधीमध्ये संबंधित राज्य विधिमंडळाने आपले विचार मांडावेत यासाठी पाठविले पाहिजे.

(3) संसद केवळ विशेष बहुमताने कायदा मंजूर करून नवीन राज्य स्थापन करू शकते.

(4) राज्य विधिमंडळाने व्यक्त केलेले विचार (मत) स्विकारण्याचे बंधन संसदेवर नसते.

Which one of the following statements is **not correct** ?

(1) No bills for the formation of new state shall be introduced in either house of Parliament except on the recommendation of the President.

(2) The President before introducing the bill in the Parliament shall refer it to the concerned State Legislature for its views within a specified time limit.

(3) Parliament can form a new state only by a law passed by a special majority.

(4) The Parliament is not bound to accept the views (opinion) of the State Legislature.

---

76. केन्द्रीय माहिती आयोगाबाबत खालीलपैकी कोणते विधान **बरोबर** आहे ?

(1) ती घटनात्मक संस्था असून तिच्यात एक मुख्य माहिती आयुक्त आणि पाच पेक्षा जास्त नाहीत इतके माहिती आयुक्त असतात.

(2) मुख्य माहिती आयुक्त आणि माहिती आयुक्त यांची नेमणूक गृहमंत्र्याच्या अध्यक्षतेखालील समितीच्या शिफारशीवरुन राष्ट्रपतीद्वारे केली जाते.

(3) ते आपले पद पाच वर्षे किंवा वयाची 70 वर्षे पूर्ण होईपर्यंत धारण करतात.

(4) ते पुर्नेनियुक्तीस पात्र नसतात पण माहिती आयुक्त हे मुख्य माहिती आयुक्त म्हणून नेमणूकीस पात्र असतात परंतू ते माहिती आयुक्त पदाच्या कालावधीसह एकूण पाच वर्षापेक्षा जास्त काळ पद धारण करू शकत नाहीत.

Which of the following statements regarding Central Information Commission is **correct** ?

(1) It is a constitutional body includes one Chief Information Commissioner and not more than Five Information Commissioners (ICs).

(2) The CIC and ICs are appointed by the President on the recommendation of committee headed by the Home Minister.

(3) They hold office for a term of 5 years or until they attain the age of 70 years.

(4) They are not eligible for reappointment, but Information Commissioner is eligible for appointment as Chief Information Commissioner but cannot hold office for more than a total of five years including his term as Information Commissioner.

कच्च्या कामासाठी जागा/SPACE FOR ROUGH WORK

77. ________ या परिस्थितीमुळे 'न्यायिक सक्रियतेला' चालना मिळते.

(a) जेंव्हा विधिमंडळे आपली जबाबदारी पार पाडण्यात असफल होतात.

(b) अधांतरी (Hung) विधिमंडळ असतांना सरकार हे फारच कमकुवत व अस्थिर असते.

(c) जेंव्हा सरकार नागरिकांच्या मूलभूत अधिकारांचे संरक्षण करण्यांत अपयशी ठरते.

(d) जेंव्हा सत्तारुढ पक्ष आपल्या अंतस्थ उद्दिष्टांसाठी न्यायालयांचा दुरुपयोग करतात.

पर्यायी उत्तरे :

(1) (a), (b), (c) (2) (b), (c), (d) (3) वरील सर्व (4) फक्त (b) आणि (c)

The situations that leads to 'Judicial Activism' are :

(a) When the legislatures fails to discharge its responsibilities.

(b) In case of hung legislature where the government is very weak and instable.

(c) When the government fail to protect the basic rights of the citizens.

(d) When the party in power misuses the courts of law for ulterior motives.

Answer Options :

(1) (a), (b), (c) (2) (b), (c), (d) (3) All above (4) Only (b) and (c)

---

78. खालील तरतूदी विचारात घ्या.

(a) शेषाधिकार हे केन्द्र शासनाकडे आहेत.

(b) अधिकारांची विभागणी ही घटक राज्ये आणि केन्द्र शासनामध्ये केली आहे.

(c) राष्ट्रपती घटक राज्याच्या विधेयकांवर निर्णायक (संपूर्ण) नकाराधिकार वापरतात.

(d) केन्द्र शासन हे राज्याच्या संमतीविना राज्याचे नाव, सीमा आणि क्षेत्रामध्ये बदल करू शकते.

वरीलपैकी कोणत्या तरतूद/तरतूदी नसल्या तर भारतीय राज्यघटना ही अधिक संघराज्यात्मक स्वरूपाची बनली असती ?

(1) फक्त (a) (2) (a), (c) आणि (d)

(3) (b), (c) आणि (d) (4) वरील सर्व

Consider the following provisions.

(a) The residuary powers have been left with the centre.

(b) The powers divided between states and the central government.

(c) President enjoys absolute veto over state bills.

(d) The Union can change the name, area and boundary of a state without its consent.

Which of the above, if absent, would make the Indian Constitution more Federal in nature ?

(1) (a) only (2) (a), (c) and (d)

(3) (b), (c) and (d) (4) All above

कच्च्या कामासाठी जागा/**SPACE FOR ROUGH WORK**

79. खालीलपैकी कोणती बाब ही भारतातील आंतर-राज्य परिषदेच्या कार्यक्षेत्रातून वगळलेली आहे ?

(1) राज्या-राज्यांमध्ये जे तंटे उद्भवले असतील त्या बाबत चौकशी करणे आणि त्यावर सल्ला देणे.

(2) कोणत्याही आंतरराज्यीय नदीच्या पाण्याचा वापर, वाटप किंवा नियंत्रण याबाबतच्या कोणत्याही तंट्याच्या अभिनिर्णया करता तरतूद करणे.

(3) राज्यांपैकी सर्वांचा किंवा काहींचा अथवा संघ-राज्य व एक किंवा अधिक राज्ये यांचा ज्यात समाईक हितसंबंध आहे अशा विषयाबाबत अन्वेषण करणे आणि चर्चा करणे.

(4) अशा कोणत्याही विषयावर शिफारशी आणि, विशेषत: त्या विषयाबाबतचे धोरण आणि कारवाई यांचा अधिक चांगल्या प्रकारे समन्वय साधण्याकरिता शिफारशी करणे.

Which one of the following matters stands excluded from the jurisdiction of Inter-state council in India ?

(1) Enquiring into and advice upon disputes which may have arisen between the states.

(2) Adjudication of any dispute with respect to the use, distribution or control of water of any inter-state river.

(3) Investigation and discussion of subjects in which some or all of the states or the Union and one or more states, have common interest.

(4) Making recommendation on any such subject and in particular, recommendations for the better coordination of policy and action with respect to that subject.

---

80. 'विशेषाधिकार समिती' संदर्भात खालीलपैकी कोणते विधान **बरोबर नाही** ?

(1) लोकसभेचा नियम-222 आणि राज्यसभेचा नियम-187 हे विशेषाधिकारासंबंधी आहेत.

(2) लोकसभेत 15 सदस्य असलेली विशेषाधिकार समिती ही सभापती नामनिर्देशित करतात.

(3) राज्यसभेत उपाध्यक्ष हेच विशेषाधिकार समितीचे प्रमुख असतात ज्या समितीत 15 सदस्य असतात.

(4) वरीलपैकी एकही नाही.

Which one of the following statements about 'Privilege Committee' is **not correct** ?

(1) Rule No. 222 of the Lok Sabha and 187 of the Rajya Sabha governs privilege.

(2) In the Lok Sabha, the Speaker nominates a Committee of Privileges consisting of 15 members.

(3) In the Rajya Sabha, the Deputy Chairperson heads the Committee of Privileges, that consists of 15 members.

(4) None of the above.

कच्च्या कामासाठी जागा/SPACE FOR ROUGH WORK

81. 'राष्ट्रीय युवक धोरणा' बाबत खालील विधाने विचारात घ्या.

(a) राष्ट्रीय युवक धोरणाचा सर्वप्रथम स्विकार 1986 मध्ये करण्यात आला.

(b) 2003 मधील धोरणानुसार युवकाची व्याख्या 15-35 वयोगटातील व्यक्ती अशी केली गेली.

(c) 2014 मधील धोरणानुसार युवकाचा वयोगटाची व्याख्या 15-29 वर्षे अशी केली आहे.

वरीलपैकी कोणते विधान/ने **बरोबर** आहे/त ?

(1) फक्त (a) (2) (a) आणि (b) (3) (b) आणि (c) (4) फक्त (c)

Consider the following statements about 'National Youth Policy'.

(a) The First National Youth Policy was adopted in 1986.

(b) In the 2003 policy, 'Youth' was defined as a person of age between 15-35.

(c) In the 2014 policy, the youth age-group is defined as 15-29 years.

Which of the statements given above is/are **correct** ?

(1) Only (a) (2) (a) and (b) (3) (b) and (c) (4) Only (c)

---

82. खालीलपैकी कोणते विधान/ने **योग्य** आहे/त ?

(a) राज्यघटनेचे अनुच्छेद-111 हे अर्थ विधेयकांच्या (money bills) व्याख्येच्या संदर्भात आहे.

(b) अनुच्छेद-117(3) खाली श्रेणीबद्ध झालेले वित्त विधेयक (financial bill) हे केवळ लोकसभेमध्येच मांडले जावू शकते.

(c) अनुच्छेद-117(1) खाली श्रेणीबद्ध झालेले वित्त विधेयक (financial bill) राज्यसभा असंमत अथवा दुरुस्त करू शकत नाही.

पर्यायी उत्तरे :

(1) फक्त (a) (2) (b) आणि (c)

(3) वरीलपैकी एकही नाही (4) फक्त (c)

Which of the following statements is/are **correct** ?

(a) Article-111 of the constitution deals with the definition of money bills.

(b) A bill categorised as financial bill under Article-117(3) can be introduced only in the Lok Sabha.

(c) A bill categorised as financial bill under Article-117(1) cannot be rejected or amended by the Rajya Sabha.

Answer Options :

(1) Only (a) (2) (b) and (c)

(3) None of the above (4) Only (c)

कच्च्या कामासाठी जागा/**SPACE FOR ROUGH WORK**

83. खालील विधानांपैकी कोणते विधान **बरोबर नाही** ?

(1) अनुच्छेद 200 अन्वये राज्यपाल विधेयक राष्ट्रपतीच्या विचारार्थ राखून ठेवू शकतात.

(2) राष्ट्रपती विधेयक पुनर्विचारासाठी राज्यविधिमंडळाकडे परत पाठविण्यास राज्यपालास निर्देश देवू शकतात.

(3) जर ते विधेयक राज्यविधिमंडळाने पुन्हां दुरुस्तीसह अथवा दुरुस्ती शिवाय मंजूर करून पुन्हां राष्ट्रपतीकडे सादर केल्यास त्यास मंजूरी देणे राष्ट्रपतीवर बंधनकारक असते.

(4) राज्यपालांनी राष्ट्रपतीच्या विचारार्थ राखून ठेवलेल्या विधेयकास राष्ट्रपतीने किती कालावधीमध्ये निर्णय घ्यावा याबाबत राज्यघटनेने कोणतीच कालमर्यादा घातलेली नाही.

Which one of the following statements is **not correct** ?

(1) Under Article 200, the Governor may reserve the bill for the consideration of the President.

(2) President may direct the Governor to return the bill for the reconsideration of the State Legislature.

(3) If the bill is passed again by the State Legislature with or without amendments and presented again to the President for his assent, the President is bound to give his assent to the bill.

(4) The constitution has not prescribed any time limit within which the President has to take decision with regard to a bill reserved by Governor for his consideration.

---

84. उच्च न्यायालयाचा न्यायधीश म्हणून नेमणूक करण्याबाबत खालीलपैकी कोणता निकष **चुकीचा** आहे ?

(1) ती व्यक्ती भारताच्या प्रादेशिक क्षेत्रात दहा वर्षे न्यायिक पदावर असली पाहिजे.

(2) त्या व्यक्तिने उच्च न्यायालयात दहा वर्षे वकिली केलेली असली पाहिजे.

(3) राष्ट्रपतीच्या मते ती व्यक्ती अग्रगण्य कायदेतज्ञ असली पाहिजे.

(4) वरीलपैकी एकही नाही.

Which of the following has been **wrongly** listed as criteria for appointment as a judge of the High Court ?

(1) He must have been held a judicial office in the territory of India for ten years.

(2) He must have been an advocate of a High Court for ten years.

(3) He must, in the opinion of the President, be a distinguished jurist.

(4) None of the above.

कच्च्या कामासाठी जागा/**SPACE FOR ROUGH WORK**

85. 'राज्याकडून चालविल्या जाणाऱ्या किंवा राज्य निधीतून सहाय्य मिळत असलेल्या कोणत्याही शैक्षणिक संस्थेत कोणत्याही नागरिकास केवळ धर्म, वंश, जात, भाषा या किंवा यापैकी कोणत्याही कारणास्तव प्रवेश नाकारला जाणार नाही'. ही तरतूद भारतीय राज्यघटनेच्या खालीलपैकी कोणत्या अनुच्छेदात आहे ?

(1) 30 (2) 16 (3) 28 (4) 29

'No citizen shall be denied admission into any educational institution maintained by the state or receiving aid out of state funds on grounds only of religion, race, caste, language or any of them.' This provision is contained in which of the following articles of the Indian Constitution ?

(1) 30 (2) 16 (3) 28 (4) 29

---

86. भारताच्या गगनयान मोहिमे विषयी **अयोग्य** विधाने शोधा :

(a) गगनयान साठी भारतीय हवाई सेनेच्या चार वैमानिकांची निवड अंतराळवीर प्रशिक्षणासाठी करण्यात आली आहे.

(b) त्यांचे प्रशिक्षण रशिया येथे युरी गागरीन कॉस्मोनेट सेंटर येथे होणार आहे.

(c) या मोहिमेची घोषणा पंतप्रधानांनी 2014 मध्ये केली होती.

(d) याचे नियोजन 2022 साठी पाच सदस्यांचे चमू एक महिन्याचे अंतराळातील वास्तव्या यासाठी करण्यात आले आहे.

पर्यायी उत्तरे :

(1) (a), (b), (c), (d) (2) (b), (c), (d)
(3) (c), (d) (4) (b), (c)

Find the **incorrect** statements about Gaganyaan Mission of India.

(a) Four pilots from Indian Air Force were short listed to be astronauts of Gaganyaan.

(b) They will be trained at Yuri Gagarin Cosmonaut Centre in Russia.

(c) This mission was announced by Prime Minister in 2014.

(d) It is scheduled for 2022 with team of 5 crew members and a month long stay in space.

Answer Options :

(1) (a), (b), (c), (d) (2) (b), (c), (d)
(3) (c), (d) (4) (b), (c)

---

87. जगातील सर्वात मोठा अपृष्ठवंशीय कणाहिन प्राणी ________ आहे.

(1) आक्टोपस (2) कटल फिश (3) कोलोस्सल स्क्वीड (4) जायंट स्क्वीड

The largest invertebrate, a spineless creature, in the world is ________.

(1) Octopus (2) Cuttle Fish (3) Colossal squid (4) Giant squid

---

कच्च्या कामासाठी जागा/**SPACE FOR ROUGH WORK**

88. टाईम या आंतरराष्ट्रीय ख्यातीच्या मासिकाने 'टाईम पर्सन ऑफ द इयर, 2019' साठी खालीलपैकी कोणाची निवड केली ?

(1) ग्रेटा थनबर्ग (2) मलाला युसूफजाई

(3) ऋषी जोशी (4) केट विन्सलेट

Who amongst the following was chosen as the 'Time Person of the Year, 2019' by the Internationally acclaimed magazine-Time ?

(1) Greta Thunberg (2) Malala Yousafzai

(3) Rishi Joshi (4) Kate Winslet

---

89. खालील कथने लक्षात घ्या :

(a) डिसेंबर 2017 मध्ये इराणी राष्ट्राध्यक्ष हसन रूहानी यांच्या हस्ते छबाहार बंदराच्या पहिल्या टप्प्याचे उद्घाटन झाले.

(b) मोक्याच्या छबाहार बंदराच्या कामकाजाबाबत भारताद्वारे कृती करण्यात आली. सीमा क्षेत्राच्या बाहेर बंदर बनविण्याची ही भारताची पहिली वेळ असेल.

वरीलपैकी कोणते/ती विधान/ने **अयोग्य** आहेत ?

(1) फक्त (a) (2) फक्त (b)

(3) (a) आणि (b) दोन्ही (4) (a) आणि (b) दोन्ही नाही

Consider the following statements :

(a) The first phase of the Chabahar Port was inaugurated in December 2017 by Iranian President Hassan Rouhani.

(b) India has taken over operations of the strategic Chabahar Port. This is the first time India will be operating a port outside its territory.

Which is/are the above **incorrect** statement/s ?

(1) Only (a) (2) Only (b)

(3) Both (a) and (b) (4) Neither (a) nor (b)

कच्च्या कामासाठी जागा/**SPACE FOR ROUGH WORK**

90. भारताच्या राष्ट्रीय कौशल्य विकास संस्थेची उद्दिष्टे आहेत :

(a) कौशल्य प्रशिक्षणाच्या भारत सरकारच्या पंचवार्षीक योजनांचे समर्थन करणे.

(b) सर्व क्षेत्रांमध्ये कौशल्य विकासाचे आयोजन करणे.

(c) विद्यमान कौशल्य विकास योजनांच्या परिणामकारकतेचे मूल्यांकन करणे.

(d) उन्नत समाजासाठी आर्थिक स्वावलंबनातुन महिलांचे सक्षमीकरण करणे.

पर्यायी उत्तरे :

(1) फक्त (a), (b), (c) (2) फक्त (b), (c), (d)

(3) फक्त (a), (b), (d) (4) फक्त (a), (c), (d)

Objectives of National Skill Development Agency of India are :

(a) Support to government of India's five year plan for skills training.

(b) Organize skills development across all factors.

(c) Evaluate the effectiveness of existing skill development programs.

(d) Empowerment of women through economic independence for betterment of society.

Answer Options :

(1) Only (a), (b), (c) (2) Only (b), (c), (d)

(3) Only (a), (b), (d) (4) Only (a), (c), (d)

---

91. **योग्य** कथन/ने ओळखा - (15 वा वित्त आयोगा बाबत) :

(a) एन.के. सिंग हे आयोगाचे अध्यक्ष आहेत.

(b) अरविंद मेहता हे आयोगाचे सदस्य आहेत.

(c) डॉ. अनुप सिंग हे आयोगाचे सचिव आहेत.

पर्यायी उत्तरे :

(1) फक्त (a) (2) फक्त (a) आणि (b)

(3) फक्त (b) आणि (c) (4) फक्त (c)

Select the **correct** statement/s (Regarding 15th Finance Commission) :

(a) N.K. Singh is the Chairman of Commission.

(b) Arvind Mehta is the Member of Commission.

(c) Dr. Anoop Singh is the Secretary of Commission.

Answer Options :

(1) Only (a) (2) Only (a) and (b)

(3) Only (b) and (c) (4) Only (c)

कच्च्या कामासाठी जागा/SPACE FOR ROUGH WORK

92. आरे दुग्ध वसाहती विषयी **योग्य** विधाने शोधा :

(a) ही वसाहत 1946 मध्ये तयार झाली.

(b) आरे वसाहतीचे उद्घाटन पं. जवाहरलाल नेहरूंनी केले होते.

(c) आरे जंगलातून 1970 नंतर फिल्म सिटी तयार करण्यात आली.

(d) याची निर्मिती दुग्ध विकासासाठी दिलेल्या जमिनीवर करण्यात आली.

पर्यायी उत्तरे :

(1) (a), (b), (c), (d)
(2) (b), (c), (d)
(3) (b), (c)
(4) (b), (d)

Find the **correct** statements about Aarey Milk Colony.

(a) It came up in 1946.

(b) Pt. Jawaharlal Nehru inaugurated the Aarey Colony.

(c) After 1970 film city was carved out of Aarey Forest.

(d) It came up on the land given to the department of dairy development.

Answer Options :

(1) (a), (b), (c), (d)
(2) (b), (c), (d)
(3) (b), (c)
(4) (b), (d)

93. भारतातील **प्रतोद** विषयी **योग्य** विधाने निवडा :

(a) कायदे मंडळातील सभागृहात पक्षांतील सदस्यांचे शिस्त आणि वर्तन यासाठी प्रतोद जबाबदार असतो.

(b) भारताने ही संकल्पना ब्रिटिश संसदीय प्रणालीकडून घेतली आहे.

(c) अतिरिक्त प्रतोदाच्या सहाय्यसह एक मुख्य प्रतोद असतो.

(d) राष्ट्रपतींच्या निवडणूकीवेळी प्रतोद खासदार आणि आमदार यांना विशिष्ट रितीने मत देण्यासाठी निर्देशीत करू शकत नाही.

पर्यायी उत्तरे :

(1) (a), (b), (c), (d)
(2) (a), (b), (c)
(3) (a), (c)
(4) (a), (b), (d)

Select the **correct** statements about **Whip** in India :

(a) Whip is responsible for the party's discipline and behaviour in the house of legislature.

(b) India inherited this concept from the British Parliamentary System.

(c) There can be chief whip, assisted by additional whips.

(d) In presidential elections whips cannot direct a Member of Parliament (MP) or Member of Legislative Assembly (MLA) to vote in a particular fashion.

Answer Options :

(1) (a), (b), (c), (d)
(2) (a), (b), (c)
(3) (a), (c)
(4) (a), (b), (d)

94. कोणत्या भारतीय गोलंदाजांनी 2019 मध्ये आंतरराष्ट्रीय हॅट-ट्रिक प्राप्त केली ?

(a) कुलदिप यादव (b) मोहम्मद शमी

(c) जसप्रीत बुमराह (d) रविंद्र जडेजा

पर्यायी उत्तरे :

(1) (a), (b), (c) (2) (b), (c), (d) (3) (a), (b), (d) (4) (a), (c), (d)

Which Indian bowlers to pick up an International hat-trick in 2019 ?

(a) Kuldeep Yadav (b) Mohammed Shami

(c) Jasprit Bumrah (d) Ravindra Jadeja

Answer Options :

(1) (a), (b), (c) (2) (b), (c), (d) (3) (a), (b), (d) (4) (a), (c), (d)

---

95. ॲमेझॉन जंगला विषयी **योग्य** विधान शोधा.

(a) हे एक उष्णकटिबंधीय पावसाळी जंगले आहे.

(b) या जंगलाच्या पूर्वेला अटलांटिक समुद्र आहे.

(c) या जंगलांनी इक्वेडोरचा 40% भाग व्यापला आहे.

(d) ह्या जंगलात मकाऊ, ट्युकन्स आणि ब्लॅक स्कीमर्स आहेत.

पर्यायी उत्तरे :

(1) (a), (b), (c), (d) (2) (a), (b), (c)

(3) (a), (d) (4) (a), (b), (d)

Find the **correct** statements about Amazon forests.

(a) It is tropical rain forest.

(b) It has Atlantic Ocean at its east side.

(c) It occupies 40% of Ecuador's total area.

(d) It is home of Macaws, Toucans and Black Skimmers.

Answer Options :

(1) (a), (b), (c), (d) (2) (a), (b), (c)

(3) (a), (d) (4) (a), (b), (d)

---

96. खालीलपैकी इराणच्या महिलांसंदर्भात 2019 मध्ये कोणता महत्त्वाचा निर्णय घेण्यात आला ?

(1) फुटबॉल पाहण्यासाठी स्टेडियम मध्ये जाण्याचा अधिकार

(2) मतदानाचा अधिकार

(3) कुटुंबाच्या मालमत्तेचा अधिकार

(4) घटस्फोटाचा अधिकार

Which of the following decisions were taken with reference to Iranian Women in 2019 ?

(1) Right to watch football in stadium

(2) Right to vote

(3) Right to own family property

(4) Right to Divorce

कच्च्या कामासाठी जागा/SPACE FOR ROUGH WORK

97. राष्ट्रीय फिल्म पुरस्कार 2019 साठी बालक अभिनयाकरिता श्रीनिवास पोकळे याला 'नाळ' या मराठी सिनेमासाठी गौरवण्यात आले खालीलपैकी या सिनेमाचे दिग्दर्शन कोणी केले आहे?

(1) अंकुश चौधरी (2) नागराज मंजुळे
(3) सुधाकर रेड्डी एक्कंती (4) गार्गी कुलकर्णी

Shrinivas Pokale won the Best Child Artist Award for his film 'Naal' at the 2019 National Film Awards. Who amongst the following has directed this movie ?

(1) Ankush Chaudhari (2) Nagraj Manjule
(3) Sudhakar Reddy Yakkanti (4) Gargi Kulkarni

---

98. पुढीलपैकी **अयोग्य** विधाने शोधा :

(a) 23 भाषांमध्ये साहित्य अकादमी पुरस्कार 2019 देण्यात आले.
(b) हे पुरस्कार चरित्र लेखनास दिले जातात पण आत्मचरित्रास दिले जात नाहीत.
(c) मराठी लेखिका अनुराधा पाटील यांना त्यांच्या लघुकथा लेखनासाठी पुरस्कार 2019 मध्ये मिळाला.
(d) इंग्रजी मध्ये श्री. शशी थरुर यांच्या पुस्तकास 2019 मध्ये पुरस्कार मिळाला.

पर्यायी उत्तरे :

(1) (a), (b), (c), (d) (2) (a), (b)
(3) (b), (c) (4) (a), (b), (c)

Find the **incorrect** statements from below :

(a) Sahitya Academy Awards 2019 were given in 23 languages.
(b) These awards can be given to biography but not to autobiography.
(c) Marathi writer Anuradha Patil received award for her short stories in 2019.
(d) Mr. Shashi Tharoor's book won prize in English category in 2019.

Answer Options :

(1) (a), (b), (c), (d) (2) (a), (b)
(3) (b), (c) (4) (a), (b), (c)

---

99. भारतातील हवेच्या गुणवत्ता निर्देशांका विषयी **योग्य** विधाने शोधा :

(a) हा निर्देशांक हवेची गुणवत्ता दररोज नोंदवतो.
(b) जेवढा हा निर्देशांक अधिक तेवढी हवेच्या प्रदूषणाची पातळी अधिक असते.
(c) भारतात 500 गुणांचा/बिंदूंचे प्रमाण वापरतात.
(d) हा निर्देशांक मोजण्यासाठी मॉनिटर मुख्य प्रदुषकांच्या केंद्रीकरणाची नोंद घेते.

पर्यायी उत्तरे :

(1) (a), (b), (c), (d) (2) (a), (b), (c)
(3) (b), (c) (4) (b), (c), (d)

Find out **correct** statements regarding Air Quality Index (AQI) in India.

(a) It reports quality of air on a daily basis.
(b) Higher the AQI value, greater the level of air pollution.
(c) India follows 500 points scale.
(d) Monitors record concentration of the major pollutants to calculate AQI.

Answer Options :

(1) (a), (b), (c), (d) (2) (a), (b), (c)
(3) (b), (c) (4) (b), (c), (d)

कच्च्या कामासाठी जागा/**SPACE FOR ROUGH WORK**

100. महाराष्ट्र व कर्नाटक यांतील सीमाविवादा विषयी **अयोग्य** विधाने शोधा.

(a) बेळगाव वर भाषेच्या आधारावर महाराष्ट्राने आपला दावा केलेला आहे.

(b) बेळगाव हे स्वातंत्र्यापूर्वी हैद्राबाद संस्थानाचा भाग होते.

(c) सध्या बेळगाव हा कर्नाटक मधील जिल्हा आहे.

(d) गेली अनेक वर्षापासून बेळगावचा सीमा प्रश्न विवाद मुंबई उच्च न्यायालयात प्रलंबित आहे.

पर्यायी उत्तरे :

(1) (a), (b), (c), (d)
(2) (b), (c)
(3) (b), (d)
(4) (a), (b), (d)

Find the **incorrect** statements about boundary dispute between Maharashtra and Karnataka.

(a) Belgaum is claimed by Maharashtra on linguistic basis.

(b) Belgaum was part of Hyderabad princely state before independence.

(c) Currently Belgaum is district of Karnataka.

(d) Boundary dispute case over Belgaum is pending before Bombay High Court from many years.

Answer Options :

(1) (a), (b), (c), (d)
(2) (b), (c)
(3) (b), (d)
(4) (a), (b), (d)

- o O o -

कच्च्या कामासाठी जागा/**SPACE FOR ROUGH WORK**

सूचना — (पृष्ठ 1 वरून पुढे....)

(8) प्रश्नपुस्तिकेमध्ये विहित केलेल्या विशिष्ट जागीच कच्चे काम (रफ वर्क) करावे. प्रश्नपुस्तिकेव्यतिरिक्त उत्तरपत्रिकेवर वा इतर कागदावर कच्चे काम केल्यास ते कॉपी करण्याच्या उद्देशाने केले आहे, असे मानले जाईल व त्यानुसार उमेदवारावर शासनाने जारी केलेल्या "परीक्षांमध्ये होणाऱ्या गैरप्रकारांना प्रतिबंध करण्याबाबतचे अधिनियम-82" यातील तरतुदीनुसार कारवाई करण्यात येईल व दोषी व्यक्ती कमाल एक वर्षाच्या कारावासाच्या आणि/किंवा रुपये एक हजार रकमेच्या दंडाच्या शिक्षेस पात्र होईल.

(9) सदर प्रश्नपत्रिकेसाठी आयोगाने विहित केलेली वेळ संपल्यानंतर उमेदवाराला ही प्रश्नपुस्तिका स्वत:बरोबर परीक्षाकक्षाबाहेर घेऊन जाण्यास परवानगी आहे. **मात्र परीक्षाकक्षाबाहेर जाण्यापूर्वी उमेदवाराने आपल्या उत्तरपत्रिकेचा भाग-1 समवेक्षकाकडे न विसरता परत करणे आवश्यक आहे.**

नमुना प्रश्न

प्र. क्र. 201. सतीची चाल नष्ट करण्यासाठी कोणी मूलतः प्रयत्न केले?

(1) स्वामी दयानंद सरस्वती (2) ईश्वरचंद्र विद्यासागर

(3) राजा राममोहन रॉय (4) गोपाळकृष्ण गोखले

ह्या प्रश्नाचे योग्य उत्तर "(3) राजा राममोहन रॉय" असे आहे. त्यामुळे या प्रश्नाचे उत्तर "(3)" होईल. यास्तव खालीलप्रमाणे प्रश्न क्र. **201** समोरील उत्तर-क्रमांक "③" हे वर्तुळ पूर्णपणे छायांकित करून दाखविणे आवश्यक आहे.

प्र. क्र. 201. ① ② ● ④

अशा पद्धतीने प्रस्तुत प्रश्नपुस्तिकेतील प्रत्येक प्रश्नाचा तुमचा उत्तर-क्रमांक हा तुम्हाला स्वतंत्ररीत्या पुरविलेल्या उत्तरपत्रिकेवरील त्या त्या प्रश्नक्रमांकासमोरील संबंधित वर्तुळ पूर्णपणे छायांकित करून दाखवावा. **ह्याकरिता फक्त काळ्या शाईचे बॉलपेन वापरावे, पेन्सिल वा शाईचे पेन वापरू नये.**

कच्च्या कामासाठी जागा/SPACE FOR ROUGH WORK